

Brassói Lapok

XL. évfolyam
212 szám.

Főszerkesztő
Szele Béla dr.

Hétlő
1934. évi szeptember 17

ELŐFIZETESI ARAK: Belföldre: A kézbesítő kézbesítési díjával és a pénzbeszedő inkasszó-díjával egyetemben 74 lej, Brassóban 70 lej. Ha az előfizető közvetlenül a kiadóhivatalnak fizet, az előfizetési díj 68 lej. — Postai kézbesítéssel és közvetlenül a kiadóhivatalnak fizetve, az előfizetési díj havonta 60 lej. — A külföldre: negyedévre 300 lej, félévre 600 lej, egész évre 1200 lej — Magyarországon negyedévre 12 pengő, félévre 24 pengő, egész évre 48 pengő. — HIRDETÉSEK díja hirdetési oldalon 3 lej, páros (bal) szövegoldalon 6 lej, páratlan (jobb) szövegoldalon 8 lej négyzetcentiméterenként. Hirdetési díjak előre fizetendők. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Braşov, Str. Regele Carol 56—58. Telefonszámok kiadóhivatal 82., szerkesztő 66 és 83.

MA: LASSUK SZAMOSUJVÁRT!

Egész civilizációnk veszélyben forog

Részlet Pierre Cot, Franciaország volt légügyi miniszterének legutóbb megjelent cikkéből.

A közvélemény a világ minden táján egyre jobban nyugtalankodik a légiháború veszélyei miatt. Védelmi rendszabályokat követel. A parlamentek hiteket szavaznak meg. A kormányok szaporítják légiflottájukat, — ami sokkal inkább növeli a közös veszedelmet, semhogy csökkentené a mindenkit fenyegető veszélyt. Az utolsó hónapok folyamán Franciaország elhatározta, hogy rendes légügyi költségvetését hárommilliárd frankot kitévő rendkívüli összeggel növeli. Anglia pedig elhatározta, hogy légügyi erejét negyvenegy repülőrajjal szaporítja.

Indokolt-e ez a nyugtalanság? Lehet-e előzetesen felkészülni a légiháború ellen? Ezek azok a kérdések, amelyekről vizsgálat tárgyává szeretnék tenni.

Határozottan a pesszimisták közé számítom magam. A veszély óriási. És évről-évre folytonosan növekszik, minthogy az aviatika fejlődése állandó és gyors. Szolgálatok számokkal.

Egy angol szakértő, Groves tábornok, emlékeztetünkbe idézi, hogy 1914 és 1918 között harminc tonna robbanóanyagot hajítottak le Londonra. Ez a harminc tonna ezernyolcszáz áldozatot követelt. Amde Groves tábornok szerint ma egyetlen nap alatt hatszáz tonna robbanóanyagot lehet Londonra ledobálni. Ezt a számot kissé túloztnak tartom.

Egy légügyi flotta könnyűszerrel lehajít háromszáz tonna robbanóanyagot Anglia fővárosára. Ugyanez a lehetőség áll fenn Páris, Brüsszel, Berlin, Prága, Varsó, Róma, Belgrád vagy Budapest számára is, valamint az európai kontinens minden ipari központja számára, — kivéve a szovjet köztársaság által épített nagy ipari központokat, ami háború esetén kivétel helyzetet teremtené Oroszországnak.

Fűzzük össze e háromszáz tonnát Groves tábornok számadataival. Egyetlen nap alatt Európa bármely városában tíz ezer személyt lehet elpusztítani. Tíznap bombázás 180 ezer áldozatot követelne. Száznap egy milliónyolcszázéretet. Elképzelhető-e, hogy egyetlen állam is ellen tudjon állni egy ilyen arányú rombolás hatásának? Elképzelhető-e, hogy egyetlen nép idegei is képesek legyenek ezt elviselni anélkül, hogy fellázadjanak?

De ez még nem minden. Számításainkat ugy eszközöltük, mintha olyan bombákat használnának ma is, mint amilyenekkel a világ háború alatt rendelkezünk. Tizenöt év alatt a tudomány borzalmas felfedezéseket tett.

Langevin professzor, a tudós francia, aki a legjobban ismeri e kérdést, azt tartja, hogy néhány repülőgép, ha átrepül egy nagy város fölött, képes azt teljesen beföldni egy mérges gázokkal szőtt lepellel. Hozzáteszi, hogy nincs az a védősík, amely ellen tudna állni ezeknek a gázoknak. Ezer meg ezer férfi, asszony és kisgyerek biztos halálát jelenti ez.

Egy másik kilátás is nyílik számunkra. Gyújtóbombák fölött is rendelkezünk jelenleg, amelyek egy vagy két kilót nyom-

Tatarescu szinajai audienciája során

Az uralkodó aláírta a rendkívüli intézkedéseket meghosszabbító dekrétumot

Nem aspirálok és nem konspirálok — mondja Jorga Szinajában

A parlamenti vizsgálóbizottság megkezdte munkáját, hétfőn Cihoskyt hallgatják ki

Bukarest, szeptember 16.

Tatarescu miniszterelnök szinajai királyi audienciája előtt hosszú kihallgatáson fogadta Dinu Cesianut, Románia párisi követét. Majd a Peles-kastélyba hajtattott Vlahide miniszterelnökségi államtitkár társaságában.

Az audiencia során az uralkodó aláírta az ostromállapot meghosszabbításáról szóló dekrétumot.

Az esti órákban a király elnöklete alatt értekezlet volt, melyen a miniszterelnökön kívül Angelescu közoktatásügyi minisz-

ter, Paul Angelescu hadügyminiszter és Manolescu tábornok, a cserkészek romániai főparancsnoka vett részt. Az ifjúság előzetes katonai kiképzéséről folytak a tanácskozások. Többek között elhatározták, hogy

a falvakon a tanítók végezzék a fiatalok kiképzését.

Tatarescu szombaton este visszautazik Bukarestbe. A rendkívüli intézkedések meghosszabbításáról szóló királyi dekrétum a hivatalos lap szeptember 16-iki számában fog megjelenni.

a törvényes formák betartásával neveztek ki.

Az eddigi munkálatokból kitűnik, hogy a minisztérium külső egészségügyi szemlézetének 2300 orvos tagja közül 1700-at kellene elbocsátani a rendelet-törvény alapján.

Ami a minisztérium adminisztratív szemlézetét illeti, annak mintegy 20 százaléka, körülbelül 200 tisztviselő került a B-listára. Közülük 150-nek egyetemi végzettsége van. A központi betegségléző tisztviselőinek a helyzetét a napokban vizsgálják felül.

UJABB BIZONYÍTÉKOKNAK JUTOTTAK BIRTOKÁBA A PARLAMENTI VIZSGALÓBIZOTTSÁG ELŐADÓI

Szombaton délelőtt a Skoda-ügyben kiküldött parlamenti vizsgálóbizottság újból megkezdte munkáját. Az ülés megnyitása előtt Dimitriu elnök kijelentette az újságíróknak, hogy a párheti szünetre azért volt szükség, hogy a felgyült anyagot az albizottságok előadói alaposan átvizsgálhassák s ennek alapján elkészíthessék jelentéseiket.

Jorga nem „konspirál”

Szinajában tartózkodik Jorga Miklós is, aki az újságírók, utjának célját tudakoló kérdéseire így válaszolt:

— Azért jöttem ide, hogy csöndben befejezhessem egyik történelmi munkámat. A belpolitika egyelőre nem érdekel. Nem aspirálok semmire és nem konspirálok...

Egyes lapok úgy vélik, hogy Jorga ezzel a szellemeskedő nyilatkozatával bizonyos politikusokra céloz, akik a kies üdülőhelyen belpolitikai értelemben „kon-

spirálnak”. Neveket persze sem Jorga, sem pedig a lapok nem említenek.

1700 ORVOS A

„LEEGYSZERÜSÍTÉS” B-LISTAJÁN

Az állami gépezet leegyszerűsítése ügyében kiküldött bizottság tegnap este ülést tartott az egészségügyi minisztériumban, hogy a legutóbbi minisztertanácsi határozat értelmében elkészítse azoknak a tisztviselőknek a névsorát, akiket nem

nak csupán. Egyetlen bombavetőgép hét-nyolcszáz ilyen bombát szállíthat el Párisból Londonba. Márpedig ez a mennyiség elegendő ahhoz, hogy több házat borítson lángba, mint amennyit a tűzvédelmi intézmények akár Londonban, akár Párisban meg tudnának védeni a tűzvész ellen. Olyannyira, hogy egyik francia tábornok, aki hosszú időn át a párisi tűzoltóság élén állott, kijelentette, hogy minden védekezés hiábavaló s az egyetlen lehetőség a lakosság számára a városból való elmenekülés.

De — mondhatná valaki — hiszen szembeszállnak az ellenséges repülőrajokkal. A vadászgépek kényszeríthetik a bombavetőket, hogy visszaforduljanak. Az elhárító ágyuk egyre fűgőbbben dolgoznak. Csak az a baj, hogy a védekezés haladásának a mértéke sokkal kisebb, mint a támadásé. Ami engem illet, nem igen hiszek a légvédelmi eszközök hatékonyságában.

A vadászgépek felvehetik a harcot. Ez kétségtelen. Feltéve, hogy fellelik ellenfeleiket. Márpedig az égbolt véghetetlenül nagy és utjai számtalanok. Már az utolsó háború alatt a vadászgépeknek csak ügyel-bajjal sikerült felfedezniök ellenfe-

leiket.

Végül a láthatatlan rezülés terén akkora a fejlődés, hogy a köd és a felhő, amelyek tegnap még leküzdhetetlen akadályai voltak minden légi hajózásnak, értékes segítői lettek annak, aki láthatatlanul akar közelíteni célja felé.

Egyetlen mód marad arra, hogy áthághatatlanság sorompót állítsunk a légiflotta elé. Ez pedig: Hertz-féle elektromos hullámokkal besugározni a támadókat, hogy motorjuk gyújtómágneseit megbénítsuk. Sajnos, ez az eljárás még nincsen gyakorlatilag megoldva. Ezzel szemben léteznek már nehézlövedék motorok, amelyekkel szemben a Hertz-hullámok is megbuknának. Félek, hogy itt is a motorok fejlődése rohamosabb, mint a védőeszközöké.

Mi marad hát akkor hátra? A megtorlástól való félelem. Ez hathat. De vannak emberek, akiket Berlin vagy Róma rombadöntésének a kilátása nem szabadítana meg attól a rémülettől, amelyet benntől London vagy Páris szétrombolásának a gondolata kelt. Egy katasztrófát egy másikkal megtéveszteni, nem jelenti a katasztrófa jóvátételét. Ellenkezőleg.

Ezzel szemben a megtorló lépésektől való félelem arra indíthatja a támadót,

hogy gyorsan cselekedjék és tüstént hatalmas csapást mérjen ellenfelére. Bombázni egy határállomást a hadüzenet pillanatában, ez kihívása a megtorlásnak. De hadüzenet és előzetes bejelentés nélkül lángbaborítani egy fővárost, megölni tiz- vagy huszezer civilt, gyereket és agastyánt, férfit és nőt, ez akkora gaztett elé állítja a világot, amelytől egy örült olyan megdöbbentő hatást várhat, hogy az az ő malmára hajtja a vizet. És vannak még bolondok, akik szabadon járnak.

Mi hát a megoldás ön szerint, kérdezik majd tőlem? Csupán egyetlen megoldást látok. Három javaslatban rejlik:

I. A nemzeti hadiaviatika eltörlése.

II. A nemzetközi légi-rendőrség megeremtése.

III. Ellenőrzése a kereskedelmi léghajózásnak, amely szigorú ellenőrzés nélkül egy-kettőre átalakítható hadi léghajózássá.

Ezt a megoldást javasoltam, mint Franciaország légügyi minisztere, a leszerelési konferenciának.

Ime, a helyzet. A veszély óriási. Az országok fővárosai ki vannak téve annak, hogy néhány nap alatt rombadöntik őket. Egész civilizációnk veszélyben forog.

A vizsgálatot azzal a tárgyilagossággal fogja tovább is vezetni, ahogy az eddig történt.

— Azon leszünk — folytatta —, hogy ezt az ügyet, mely a közvéleményt olyan hosszú idő óta foglalkoztatja, mielőbb lezárjuk. Az ország békét és nyugalmat akar. Meggyőződés, hogy ha a vizsgálat már előbb megtörténik, sok fölösleges kellemetlenséget kerülhetünk volna el.

Az ülés megnyitása után az albizottságok előadói bejelentik, hogy nem tudják jelentéseiket előterjeszteni, mivel közben újabb bizonyítékoknak jutottak birtokába, melyek az ügyet egészen más megvilágításba helyezik.

Calinescu nemzeti-parasztpárti képviselő ragaszkodik ahhoz, hogy a bizottság az előadói jelentések letárgyalásával fogjon munkájához.

A vizsgálóbizottsági tagok többsége tudomásul veszi az előadók bejelentését és elhatározza, hogy a következő, hétfői, ülésen elsőnek Cihosky tábornok, volt hadügyminisztert hallgatja ki.

Pop Valér a bizottság alelnöke, aki a napokban az Adeverulnak nyilatkozott a Skoda-ügyről, ma levelet intézett a lap főszerkesztőjéhez, amelyben kéri, hogy nyilatkozatát helyesbítsék olyan értelemben, hogy ő nem „Maniu becsületéről” beszélt, hanem „Maniu személyi becsületéről” és azt tartotta minden vitán felül állónak. Azért véli szükségesnek ezt a helyreigazítást mivel az ügy menetét nem akarja előzetes véleménynyilvánításokkal befolyásolni.

Az Adeverul jelentése szerint a vizsgálóbizottság előbb a román és a jugoszláv fegyverrendelések közötti árkülönbséget kérdését akarja tisztázni. Ha ez megtörténik, úgy a jegyzőkönyvhamisítás körülményeinek kivizsgálására kerül sor s e célból ismét be fogják idézni a hadbírósgát áthelyezett ügyészeit. A lap úgy tudja, hogy a bizottság tagjai fölöslegesen tartják Maniu újabb kihallgatását.

A FASIZMUSSAL KACÉRKODIK A NEMZETI-PARASZTPÁRT

A Curentul ma azt a hírt közli, hogy Mihalache közelebből Olaszországba utazik, ahol a korporatív — érdekképviseleti — parlament rendszerét fogja tanulmányozni. A nemzeti-parasztpárt új programja szerint a szenátust ugyanis megszüntetnék mai formájában és érdekképviseleti alapon szerveznék át ennek a Háznak a parlamenti képviselőit.

Lezárták a munkakamarák választói listáinak átvizsgálását és kiegészítését

Az érdekeltek szeptember 20-ig fellebbezhetnek

Brassó, szeptember 16.

A munkakamarák választólistáinak átvizsgálási és kiegészítési munkálatait befejezték. Az ideiglenes választói listák szeptember 20-ig a munkások, tisztviselők és kisiparosok rendelkezésére állnak a munkakamarák hirdetményein megjelölt helyeken.

A választói névjegyzékbe felvették mindazokat a munkásokat, tisztviselőket és kisiparosokat, akik 1. román állampolgárok, 2. a 21 évet betöltötték, 3. akik legalább hat hónapja az illetékes munkakamara területén tartózkodnak, 4. akik nem jogvesztettek vagy csődbejutottak, 5. akiket nem ítélték el munkatörvények alapján, 6. akik nincsenek elítélve különböző büncselekmények, vagy kihágások miatt, 7. akik nincsenek beírva más szakmakamráknál (munka-, vagy iparkamránál).

A munkakamarák felhívásukban kéri a választótestület tagjait, hogy ellenőrizték a hirdetményben megjelölt helyiségekben kitett ideiglenes választói névjegyzékeket az esetleges kihagyások, vagy tévedések helyreigazítása miatt. A helyreigazítások elvégzésére mindenütt egy-egy tisztviselő áll az érdekeltek rendelkezésére és mindennemű hibát fellebbezés útján javítanak ki. A fellebbezést szeptember huszadikáig bezárólag írásban az illetékes munkakamara bizottságához nyújthatják be azok, 1. akiket tévesen írtak be, vagy kihagytak a listából, 2. legalább tíz tagból álló választói csoport akkor, ha valakit jogtalanul írtak be, 3. és mások is a választói törvény végrehajtó utasításának 12. és 22. pontja alapján. A fellebbezések felett a bizottságok ez év október ötödikéig döntenek.

Huszonnégy halottja van az amerikai sztrájkmozgalomnak

Roosevelt kijelentette, hogy jachtjáról azonnal partraszáll, mihielyt szükség lesz jelenlétére

Newyork, szeptember 16.

Kormánykörökben különböző tervek alakultak ki a munkaadók és a munkások közötti ellentétek elsimítására. Kiszivárgott hírek szerint le akarják szűkíteni a munkórak számát, anélkül, hogy csökkentenék a munkabéreket is.

A zavargások halottainak száma a leg-

utolsó jelentések szerint 24-re emelkedett.

Green, Rhode Island kormányzója, hivatalos kommunikét adott ki, melyben megállapítja, hogy

a sztrájkmozgalom tegnapi vesztett aggasztó és nyugtalanító jellegéből ezért lemond arról, hogy a rend fenn-

tartásánál állami sorkatonaságot vegyen igénybe.

Amerikai lapjelentések szerint másutt sem voltak komolyabb zavargások, csak könnyebbtermészetű incidensek.

Roosevelt, aki Newport közelében horgonyzó jachtján tartózkodik, kijelentette, hogy azonnal partraszáll, mihielyt szükség lesz személyes jelenlétére.

A legújabb romániai népmozgalom

KÜZDELEM

A CIGÁNYOK „HUSOS FAZEKA” KÖRÜL

Böngészés a cigányok

l a p j á b a n

Brassó, szeptember 16.

Népek a fejlődés örök vándorútján élnek, míg felszívódnak valamely másik, nagyobb néptestbe, vagy megfogyva eltűnnek a történelemből a haláltusa minden különösebb jelének hátrahagyása nélkül. A felszívódás vagy a történelem színpadáról való véresebb eltűnés magyarázatát azonban mindig megadja a kérdéses néptest és az őt körülvevő népek közt fennálló gazdasági és társadalmi viszony. A népek harca azonban nemcsak kifelé áll, hanem saját kereteikbe befelé is. A történelem végső célja pedig az, hogy a társadalmi rétegződések megszüntével egy kifelé, mint befelé megszűnjék a harc és megkezdődjék az igazi nagy békesség: a népek egymástól zavartalan fejlődése.

Többibben számolt már be a B. L. arról a legújabb nemzetiségi mozgalomról, mely itt Romániában a cigányok részéről indult meg. Beszámoltunk néhány nap előtt a cigányok országos nagyszebeni kongresszusáról is, amelyben az állam is képviseltette magát és a mozgalom vezetői fokozott mértékben igyekeztek kifejezni az anyaországhoz való kötöttség jelentőségét és elsőlegességét. Ennek a széles megmozdulásnak a berkeibe egy most megjelent hivatalos cigányújság már részletesebb bepillantást enged.

A CIGÁNYOK LAPJA

A négyoldalas lapból, melynek neve „Neamul Tiganesc” (Cigány nép) és románul van írva, főleg arról értesülünk, hogy az egymillió romániai cigány nép, illetve annak vezetői megkezdtek a harcot — egymás közt, a legfőbb állásokért. A „Cigány Nép”, az egymillió bajáról, helyzetéről, érdekeiről vagy legalábbis múltjáról azonban alig ejt egy-egy szót is.

Holott, a mozgalom elindításában, ha már

egyébire nem, de ugynevezett történelmi jogokra hivatkozhatnának a „nagy harcosok”, ahogyan egy-egy vezetőt e lapban neveznek. Mert Európában először 1390. körül a Havasalföldön talált talajra ez a vándornép, melyet azután a törökinvázió végig seprte Európán. Ennek a sötétbőrű népnek, mely egy fél évezrede jártssa Európában azt a szerepet, amelyet Amerikában is játszanak a feketebőrűek, — a kiebrudaltakét, ghetókba lököttekét és országutakra kivetettekét — többiben igyekeztek sorsát megoldani.

Az első cigánytelepítéseket Mária Terézia rendelte el 1761-ben és 1763-ban. 1783-ban II. József császár eredménytelenül kísérletezett a Bánságba való telepítésükkel. Mig II. Katalin orosz cárnő 1790-ben Oroszország cigányait az állami uradalmakra telepítette, ahol azok munkához és földhöz jutván, felhagytak kóbor életükkel. Időközben az orosz cigánytelepek, ahol be nem olvadtak a környező lakosságba, jelentős csoportokká nőttek és átöröklődtek az újrendszerű Oroszországba is, ahol önröndelkezési joghoz jutottak. És a mai Oroszország cigányai első Európában akik saját nyelvű újságokkal és könyvekkel, tényleg hozzájutottak nemzeti értékeik teljes kifejtésének lehetőségéhez.

A romániai cigánymozgalom őseit is megtalálhatjuk, mégpedig 1890-ben Angliában, ahol problémák internacionális feltárással egy George Leland nevű angol ur foglalkozott, megteremtve a Gypsy Lore Societyt és annak organumát, az első cigány ügyekkel foglalkozó lapot, „A Cigány Társadalom Napi-lapját” (The Journal of the Gypsy Society).

A romániai cigánykérdés

Hogy miért, azt nem nehéz kitalálni. Mert nyilvánvaló, hogy az egymillió népkisebbségnek, különösen ha az kormányhűség mellett tesz tanúságot, bizonyosan kijár majd idővel egy-két képviselőiség is, ami már önmagában véve szép jutalom egy „nemzetiségi harc” elindításáért. Erthető tehát az is, ha az irányításban élénk szerepet játszik a hivatalos görög keleti egyház is és ha az állami hatóságok megjelenésükkel adnak súlyt a mozgalomnak, amely távolról sem a maga nyelvén, hanem az állam nyelvén vezeti a gyűléseket és nyomtatja újságját.

Érdekes alakja a megmozdulásnak egy G. Lazurica nevű újságíró, akire még vezető szerep is várt volna, de az utolsó pillanatban az összes cigányság sajnálatára kiderült róla, hogy nem cigány eredetű, hanem román. Lazurica ugyanis éveken keresztül azon fáradozott, hogy megösmertesse Romániával a cigánykérdést, a cigány irodalmat és nyelvet, mint például annakidején Magyarországon József főherceg, aki még a cigányok nyelvtanát is összeállította és, mint a világ első cigány-nyelvtanát 1888—1893-ban ki is adta.

VILÁGOSSÁGOT A CIGÁNYTÖMEGEK SZÁMÁRA

A cigány lap egyik főcíke „Világosságot” követel a cigányok tömegei számára és leszögezi, hogy a cigányságot minden nép csak becsmérelte, aminek oka abban van, hogy a cigányság irástudatlan. Naftanaila Lázár elnök elmondja, hogy táncmulatságok és elő-

adások segítségével igyekeznek a cigány nép kultúrnívójának emelésére. És legfontosabbnak az alkoholizmus, a törvénytelen házasságok elleni harcot tartja. E célból meg is indult már a szervezkedés, mely Fogaras székhellyel egész Erdélyre kiterjed.

Metea Octavian újságíró bátorítja a cigányokat és a románság felé azt mondja, hogy e néppel szemben fel kell megedni és az emberiség maximumával helyet kell nekik teremtenie ebben a társadalomban. Hogy milyen módon és főleg milyen eszközökkel, azt a jóakaratu román újságíró nem mondja meg.

A lap a fentnevezett cikkeken kívül egy riportot is közöl a Fogaras közelében fekvő Porumbac község cigánytelepéről, ahol az ősi cigány patriarchatus a maga egészében még él, de jelentkeznek már a fiatalok, akik nem hajlandók az őregeknek a hagyományon alapuló hatalmaskodását eltűrni. Kiderül, hogy itt még mindig a kacatolvajlás a főprobléma és jóslás a jövővédelem.

Igy néznek tehát ki a cigányság tömegei, eltekintve azoktól az ezrektől, akik még mindig nomádok módjára élnek az országutakon. Hogy ezeket dalárdával, népszimfával és táncmulatságok segítségével, hogyan lehet hasznosítható társadalmi öntudatig emelni, egyelőre még rejtély.

*

Ha tehát a vezetők részéről oly szívesen hangoztatott „nemzetiségi mozgalomba” bekapcsolunk, akkor azt látjuk, hogy ebből a mozgalomból éppen az hiányzik, ami egy nemzetiségi mozgalom lényegét kitenné: a tényleges gazdasági, jogi, nyelvi, kövétel-mények kifejezésre juttatása. Ezek a követelmények azonban csak egy bizonyos pontig sajátosan a cigányság követelményei. Ezek hiányán túl van egy általános társadalmi sérelemtöbbség, amelyről a cigánykongresszusok vezetői már egyáltalán nem beszélnek. Ez a sérelemtöbbség pedig éppen az egymilliónak, épúgy, mint a többi többségi és kisebbségi egymillióknak a sérelme: a társadalmi alacsonyabbrendűség.

A cigányok kisebbségi mozgalma ilyenképp nyilván közeposztályuk iniciatívából indul busásan jövedelmező közhatalok és pártállások létesítése érdekében.

A cigányok husosfazeka körül tehát megindult a háború, amelyet valaki bizonyosan megnyer. Az, aki nagy álláshoz jut. A vesztesek a többiek, akik ezután is változatlanul vándorolnak majd országutakon és változatlanul köpik ki tüdejüket a cigány gettókból, elhelyezkedés nélkül, nyomorban vagy vályogvető napszámban.

Méfiusz N. József

A tökéletes horotvapenge

Repr. GL N. H. BALTHAZAR
București, Str. Șelari 7

II szenzációs letartóztatás Newyorkban

Newyork, szeptember 16
Egész Amerikában óriási feltűnést keltett az a hír, hogy a newyorki ügyészség letartóztatási végzést bocsátott ki az amerikai állami jegybank kormányzójának fia, Roosevelt személyes jóbarátja, a csödbement Newyork Title and Marquet Company Harriman nevű vállalat vezérigazgatója ellen. A vezérigazgatóval egyidőben letartóztatá-

si végzést bocsátottak ki a vállalat tíz másik igazgatója ellen is.

Az előkelő vezérigazgatót és a 10 másik igazgatót azzal vádolják, hogy a vállalat csődje előtt meghamisították az üzleti könyveket és ezzel félrevezették a hatóságokat és becsapták hitelezőiket.

A szenzációs ügy fejleményeit egész Amerika figyeli.

Hogyan lesz a betörőből taxatőr

Fő a feje a nagyváradi kupaktanácsnak a revíziós bizottság döntése miatt

Nagyvárad, szeptember 16
A pénteki nagyváradi tanácsülésen óriási izgalomra és a viták egész sorára adott alkalmat a temesvári Revíziós Bizottság döntése, amely tudvalevőleg megsemmisítette a nagyváradi városi tanács tisztviselő- és munkáselbocsátásait és azokat törvénytelennek minősítette. A zavarok most azok körül a tisztviselők körül jelentkeznek, akiket a város a most visszahelyezett tisztviselők helyére alkalmazott. Mint ismeretes, ugyanis az elbocsátottak közül ötvenet azonnal visszahelyezett állásába a Revíziós Bizottság. Mármost a város tehetetlen a visszahelyezettekkel szemben, de azt sem tudja, hogy mihez kezdjen az elbocsátottakkal.

Hogy az elbocsátások és a kinevezések a városi tanács részéről milyen szellemben folytak, azt az alábbi eset illusztrálja igen élesen.

A városi tanácsnál jelentkezett egy Perjámos községbeli lakos, akinek a tanács részéről taxatori állást ígértek. — Azonban a periami álláskövetelővel, legnagyobb csodálkozására közölték, hogy állást már betöltötték egy Batu Jon nevű tisztviselővel. Az állásából kisemizett ember utána járt, hogy ki is tulajdonképpen az a Batu Jon, akinek nyilván nagyobb összeköttetései vannak a városnál, mint neki. Hogy Batu Jon kicsoda, az az ügyészségen derült ki.

Batu Jon 27 éves. Kinevezéséig foglalkozás nélküli volt és ilyen minőségben betöréssel és rablással kereste kenyerét. A nagyváradi törvényszék iratai tesznek erről tanúságot, amennyiben a törvényszék 1926-ban 2960 szám alatt rablásért tíz hónapra ítélte. Egy régi, megbízható pénzbeszedő helyére annak elbocsátása után Batu Jon börtönviselt rablót nevezte tehát ki a városvezetőség.

Dolgozik a bárd Németországban

Berlin, szeptember 16.

Schydick Franz kommunistát a múlt évben halálra ítélte a hageni esküdtszék. Mintán kegyelmi kérvényét Göring porosz miniszterelnök visszautasította, Schydicket tegnap este a hageni börtön udvarán lefejezték.

ismét egy

"Tatjana nagyhercegnő"

Belgrád, szeptember 16.

A szerb fővárosba napok óta elözött egy elegánsan felöltözött urinő érkezett, aki a szállodában Tatjana nagyhercegnőnek adta ki magát és így is töltötte ki a bejelentőlapot. A lapok természetesen felhívták az esetre és hosszú cikkekben foglalkoztak a „nagyhercegnővel”, aki egy dr. Krasovsky nevű férfi társaságában a legelőkelőbb helyeken fordult meg és két kézzel szórta a pénzt.

A rendőrség ma beidézte egy nőt, mint kísértőjét és kihallgatásuk után mindkettőjüket őrizetbe vette. A vizsgálat folyik.

Hétlőn tárgyalja a temesvári hadbíróság a kommunista monstre-pórt

Temesvár, szeptember 16

Hétlőn, szeptember 17-én kezd meg újra a temesvári hadbíróság a monstre-kommunista-per tárgyalását, amelynek főleg intellektuelek a vádlottjai. A vádlottak száma ötvennégyre apadt, mivel eddigközben közülük néhányat szabadlábra helyeztek, másokat pedig a lugosi törvényszékhez tettek át, ahol azokat már el is mentették. A fővádlottak: Dudás József, Karácsonyi Mária, Schön Márkus és Wurmbrandt Richárd, aki a vizsgálati fogság alatt frontot változtatott és most már mint a per koronatanúja szerepel.

A nagy perre számos letartóztatott kommunistát is megidézték a hadbíróság, többek között Müller Kálmán is, mert temesvári kommunista vezért, aki jelenleg Doftanán üli le a két éves börtön büntetését.

A vádlottak védelmére 11 ügyvéd volt fel.

Sikkasztást fogtak rá a württembergi püspökre, mert tiltakozik az egyház hitlerizálása ellen

Berlin, szeptember 16.

Hivatalos jelentés szerint Müller birodalmi püspök bizonyta'an időre szabadságot a Wurm württembergi püspököt, mégpedig azzal a váddal, hogy az egyház pénzét elvonta eredeti rendeltetésüktől. Az ügy további kivizsgálása folyik.

Az egész eljárás nyilván csak ürügy Wurm püspök kompromittálására és el-

távolítására amiatt, mert

egyik vezetője annak az evangélikus ellenzéki mozgalomnak, amely nem hajlandó tűrni a diktatúrát az egyház kezében belül.

Az ellenzéki mozgalom éppen Württembergben a legerősebb s érthető, hogy a birodalmi püspök, aki Hitler embere, mindenáron ki akarja végezni.

Temesváron is megindult az adóoffenzíva

Temesvár, szeptember 16

Tegnap jelentettük, hogy az aradi adófronton vehemens offenzíva indult az adóhatalékosok ellen. Most Temesvárról jelentenek szigorított adóoffenzívát.

A napokban távirat érkezett a temesvári pénzügyi felügyelőséghez, amelyben a pénzügyminisztérium az adóhajtó közveket erősebb munkára inti.

Vasiliu pénzügyigazgató a távirat vétele után összehívta a behajtó közveket és kellőleg tolmácsolta nekik a minisztériumi táviratot. A táviratnak máris meg van a hatása, amennyiben a mai nap folyamán visszavonták az adóbefizetési haladékokat. Hírek szerint ezután naponta tíz árverésre is sor kerül Temesvárt. De azért csak tíz, mert az adóhivatal nem rendelkezik több végrehajtóval.

Egy ostobaság súlyos következményei

Kémkedésért letartóztattak egy Botosaniban szolgáló magyar önkéntest

Nagybánya, szeptember 16

A Nagybánya mellett elterülő Ferneli bányafalu csendőrségéhez a pénteki nap folyamán a botosani hadtestparancsnokságtól bizalmas távirat érkezett, amely egy Botosaniban szolgáló Dobránszky Lajos nevű önkéntesre vonatkozott. A ferneli csendőrség a távirat alapján házkutatást tartott a szabadságon tartózkodó Dobránszky Lajos lakásán és annak ládjában állítólag nagy fontosságú katonai iratokat találtak és egy Horthy Miklós, Magyarország kormányzójához címzett levelet.

A katonai okmányok a botosani had-

testparancsnokság birtokából kerültek volna az önkéntes kezébe, aki Szegeden orvostanhallgató és tanulmányai megszakításával szolgálja önkéntesi évét. A Magyarországi kormányzóhoz intézett állítólagos levélben Dobránszky azt kérte volna a kormányzótól, hogy a nagyfontosságú katonai iratok ellenében engedje meg neki a pesti egyetem orvostudományi fakultásán való vizsgázást.

Az orvostanhallgató kihallgatása folyamán dr. Pávassy Sándor színérváraljai orvost is belkeverte ügyébe, aminek következtében Pávassy doktor lakásán is házkutatást tartott a csendőrség. A ház-

Egészséges aratás

CERETAN

száraz és nedves csávázó az összes termény-fajok vezető csávázó szere.

Beszerezhető: a földmívelési kamarák, a földmívelési szövetkezetek, beszerző és eladási csarnokok és nagydrogériák útján.

*****

kutatás nem járt eredménnyel és a színérváraljai orvost szabadon bocsátották. A kémkedéssel gyanúsított Dobránszky letartóztatásban maradt és csendőri fedezettel átkísérik Botosaniba, ahol a katonai ügyészségnek adják át.

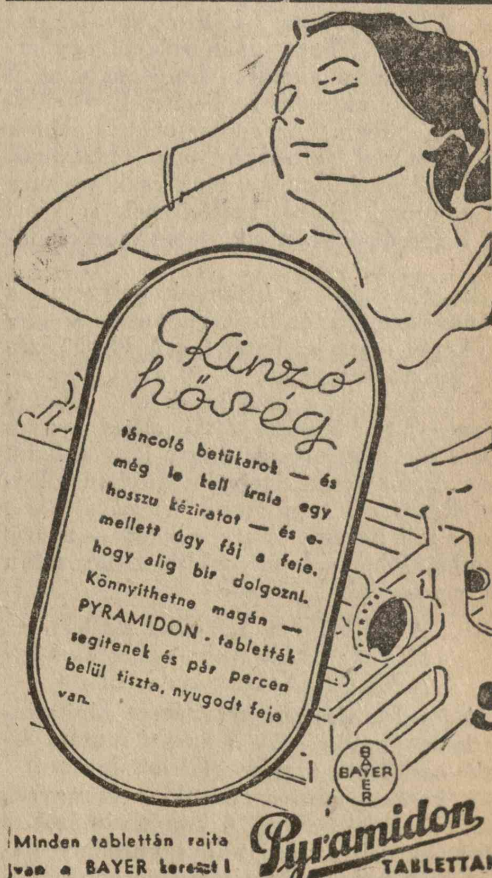
— Gyomor-, bél- és anyagserebetegségek, vérszegénység, sápadtság és lesóványodás eseteiben reggel éhgyomorra egy pohár természetes „Ferenc József” keserűviz az emésztőszervek működését hathatósan előmozdítja s így megkönnyíti a tápanyagok vérbejutását.

Veronál és zsirszóda

Nagyvárad, szeptember 16

Kenedi Jánosné 33 éves Szentpéteri utcai lakónő az éjszaka folyamán veronállal megmérgezte magát. Az öngyilkos nőt eszméletlen állapotban szállították be a kórházba, ahol csakhamar magához tért. Kenediné tettének okát semmiképp sem hajlandó elárulni.

Szabó Ilonka 17 éves munkásleány szombaton reggel zsirszóddal megmérgezte magát. A leány még pénteken este sirva panaszkodott anyjának nyomoráról, melybe még egy pár cipőre és ruhára sem tehet szert, hogy kimehessen az utcára. A leányt súlyos állapotban szállították be a kórházba.

Minden tablettán rajta van a BAYER kereszt! **Pyramidon** TABLETTAK

Betétesek kapkodása az utolsó szalmaszál után

Milyen egyességi ajánlatokat tettek a temesvári pénzintézetek

A temesvári betéteseknek több mint egymilliárd befagyott követelésük van

Temesvár, szeptember 16.

Sorsdöntő dátum közeledik a betétesek nézve, akik veszendőben levő pénzeiket siratják: október 2. a bank és betétesei közti magánaton való kiegyezés utolsó határideje. Az 1934 áprilisi konverziós törvény 52. szakasza tudvalevőleg engedélyezte a bankoknak, hogy a birtokukban levő mezőgazdasági váltótárca alapján veszteségeiket olyképp fedezzék, hogy betéteseknek bizonyos százaléka kifizetését ajánlják fel.

A bankok különféle képpen jártak el. Az Albina például 75 százalékat ajánlott 10 évi kifizetésre, 4 százaléka kamattal. A Banca Banateana viszont 40 százalékat ad, de ebből is csak 50 százalékat készpénz-

ben, míg a többit részvényekben. Különben 7 év alatt fizet, kamat nélkül. Alapában majdnem valamennyi bankjának kamat nélküli. A Nagyszebeni Általános Takarékpénztár Temesvári Fiókja 50 százalékat ad, 10 év alatt, az igazgatóság által esetenként megállapítandó részletekben, szintén kamat nélkül. A Banater Bankverein hasonló feltételek mellett 40 százalékat. Az Első Temesvári Takarékpénztár ajánlata azonos a nagyszebeniével. Csak a Temesvári Bank fizeti a betéteket egyezkedés nélkül 100 százalékosan. A kis vidéki bankok is 40-50 százalékos ajánlatokat tettek.

A betétesek körében teljes a tanácstalanság és a kétségbeesés. Azt már látják, hogy

a konverziót nekik kell megfizetniük.

A Banca Națională kárpótolja az állam, a bankok, amelyek mezőgazdasági kihitelezéseiken tényleg rengeteget vesztek, tovább hárítják veszteségeiket, vagy legalábbis azok jelentős részét a betétesekre. A betétesekre pedig áll a közmondás: aki hátul maradt, tegye be az ajtót.

Temesváron csak hozzávetőleges számmal is több mint egy milliárd ilyen évek óta „befagyott” betétet siratnak a gazdái. Illetve, ha 4-5 évre visszamenőleg csináljuk a számítást és a nagy bankbúkákat (Timisiana) tekintetbe vesszük, akkor

inkább kétmilliárdon felüli pénzekről kell beszélnünk.

Próbálkozik a betétes-szindikátus

Az 1933 februárjában Temesváron megalkult betétesek szervezete a napokban rövid felhívást adott ki, amely szerint a betéteseknek ismerniük kell az adós pénzintézet valódi helyzetét, hogy az ajánlat reális vagy nem reális voltáról meggyőződjenek.

Meg kell vizsgálni a bankok nyitott és „lapangó” tartalmait. Felhívja tehát az összes betéteseket, hogy jelentkezzenek náluk egységes eljárás létrehozása végett. A napokban gyűlést is tartanak a Lovonics utcái helyiségben. Egyben felkérték a bankokat, hogy közöljék a szindikátussal pontos anyagi helyzetüket és egyességi ajánlatukat. Valószínű azonban, hogy a bankok nem reagálnak erre a felszólításra és nem tárgyalnak a szindikátussal. A törvény elvégre világosan előírja a teendőket.

Vannak betétesek, akik a szindikátushoz fordulnak, hátha sikerül valamit segíteni a siralmas helyzeten. Nagyrésztük azonban a bankkal tárgyal és tart attól, hogy ha nem írja alá az egyességi ajánlatot, akkor pénzének még töredékét sem kapja meg.

A szindikátus egyik vezetője, Fenyő Vilmos dr., kijelentette ugyan nekünk, hogy szerinte az a betétes jár jól, aki nem ír alá. Elvégre jönnie kell olyan törvénynek is, amely a betétest szánja.

A betét magántulajdon, amit maga az alkotmány véd és ha közérdekből hoznának, úgy az nem történhetik kárpótlás nélkül.

Sajnos azonban, még nem tűnt fel az a pénzügyminiszter, vagy kormány a láthatáron, amely ezt a törvényt megcsinálna. A szindikátus körében abban reménykednek, hogy talán sikerül egy országos betétes akciót elindítani s ezzel nyomást gyakorolni „a betétesek szánására” irányban. Az eddigi betétes akciók tapasztalatai azonban nem biztatnak nagy sikerrel. Emlékezzünk csak vissza a Marmorosch Blank betétesek sokszori és végeredményben sikertelen mozgolódására!

Ilyenformán a betétesek helyzete a reménytelenség és bizonytalanság szomorú képét mutatja. Betéteiknek 40-50 százaléka kiegészítendő, 7-10 évre, kész siralom. Ha pedig nem írják alá, jöhet a törvény 54. fejezete által előírt vegyes bizottság, amelynek dolga lesz a bank konverziós veszteségeivel arányban s legfeljebb 5 évi terminusra megállapítani, hogy mit fizessen vissza a bank, — avagy esetleg jöhet a bank csődje. S így talán még rosszabbul járnak.

A BETÉTES TÖNKREMENT, A HITEL MEGHALT — ÉS MI VAN A MEZŐGAZDASÁGGAL?

A fentiek alapján jó tanácsot adni szinte lehetetlen, csak a kaoszt mutató általános következtetéseket lehet levonni.

A betétes, mint mondtuk, a legszerencsétlenebb kárvaló. A konverzió árát, amelynek jelszavával annyi kormány kanaszkodott fel az uralomra és annyi po-

litikus állt ki népszerűséget aratni a szövegekre, nagyrésztben az ő zsebéből szedik ki. Mindenki tudja, hogy a betétesek jórésze nem javakban dúsuló nagytőkés, hanem garasokat kuporgató kisegyzisten-cia. Családok zuhantak feneketlen nyomorba, agkori megéheztüket elvesztett szerencsétlenek szaporították az öngyilkosok számát, emberi tragédiák ezrei fakadtak a betétek „befagyása” nyomán. A magántulajdon szentségének hite rendült meg s nem lehetetlen, hogy valakinek eszébe jut — persze elenyészőn kevés reménnyel — ugyanolyan alkotmányellenességi kifogást emelni a betétek kiegyeztetése ellen, mint annakidején a konverzió ellen emeltek a Semmitöszéknél.

A betéteseket lekaszálták.

A bankok se jártak jól, ha nagyrésztük igyekeznek is olyan előnyösen egyezkedni és annyira kihasználni a konverziós törvény 52. szakaszának előnyeit, amennyire csak lehet.

A konverzió körüli bizonytalanság, hosszú éveken át, befagyasztotta a nitelét.

Erősebb-e a polgármesteri, mint a bírósági parancs?

Bűnvádi feljelentés Câmpian gyergyószentmihályi polgármester ellen

Gyergyószentmihály, szeptember 16.

Nem mindennapi bűnvádi feljelentés tartja izgalomban a székely város lakosságát. Néhány héttel ezelőtt Cerbu csik-szeredai ügyvéd közbejöttével 50 ezer lejes, bíróilag jogerősen megítélt kereset fejében, szabályszerű törvényes keretek között, illetítették dr. Max. Câmpian képviselő-polgármester polgármesteri fizetését.

Ennek dacára, — amint a csik-szeredai

Az egyre változó és újból és újból módosított és megfolytított törvények mélyen beleidegezték a gazdasági életbe a bizonytalanság és bizalmatlanság érzését.

Számtalan esetet tudnánk felhozni Temesvárról, ahol tehermentes házra nem lehet felvenni kölcsönt. Hja, ki tudja, milyen törvény jön holnap...

És mindennek tetejébe, a világszerte válsággal küzdő terményüzlet mellett a falu sincs kiinn a hinárlól, még ha konverziót kapott is. Mert megvan az adósságrendezés, de nincs hitel. A múltat likvidálták, de nem alapozták meg a jövőt. Olesó, hosszú lejáratú kölcsönök — ez az, amire, mindennek ölt, szüksége lenne a gazdának. Talán inkább mint a konverzióra.

Éveken át tartó ingadozás, rengeteg, kapkodva elkészített törvény, amely nem szül megnyugtató érzést, mert mindig új változásokról tartunk — ez rontotta el a gazdasági helyzetet egy olyan országnak, amely adottságainál fogva a mai világosság mellett is egészen más helyzetben lehetne.

Körmöcs Géza

Az angol királytól kért engedélyt egy beteg tudós, hogy orvosai megmérgezhessék

London, szeptember 16.

Érdekes harc tört ki az angol tudományos világban most ama probléma körül, hogy meg kell-e szabadítani szenvedéseiktől a gyógyíthatatlan betegeket, mielőtt a természetis halál bekövetkezne.

A harc kitörésére Grantnak, a 83 éves híres kutatónak különös este adott alkalmat.

Grant, aki annakidején számos ismeretlen területet fedezett fel a Ferenc József-földön, nemrégiben súlyosan megbetegedett és az orvosok megállapították, hogy

gyógyulásra semmi remény sincs. A híres tudós erre vidéki kastélyából londoni palotájába vitte magát, ahol különös bucsuestélyt rendezett. Az estélyen sok táncosnó is megjelent, akik eltáncolták Anna Pavlovna, az évekkel ezelőtt elhunyt orosz táncosnó „Hattyu”-ját. Grant ezután

kijelentette pendégei előtt, hogy most már eleget élt, eleget látott és meg akar halni.

Dahivták Millardot, a híres sebészt, aki aztán újból megállapította, hogy Grant

gyógyíthatatlan betegségben szenved. A tudós

a bucsuestély után koporsót hozatott lakásába és abban aludt hónapokig.

Várta a halált, amely csak nem akart megérkezni. Állapota azonban folyton rosszabbodott és a napokban haldokolni kezdett. Az orvosok közölték, hogy az agónia több napig tarthat és ez idő alatt óriási szenvedései lesznek a tudósnak.

Grant erre levelet intézett az angol királyhoz, amelyben arra kérte, engedje meg az orvosoknak, hogy megmérgezzék őt, mivel így megszabadulhatna szenvedéseitől.

A király azonban nem adott erre engedélyt, mivel ez törvénybe ütközik.

Ennek következtében tört ki most a harc a probléma körül és Buckston Burke londoni tanár elhatározta, hogy beadványt intéz a parlamenthez. E beadvány arról szól,

engedjék meg az orvosoknak, hogy menthetetlen esetekben mérgeggel szabadítsák meg a betegeket a további szenvedésektől.

Grant egyébként azóta kiszenvedett.

Csökkentik a dunai hajók szállítási díját

Galac, szeptember 16.

Október elején Galacon ülést tart a nemzetközi Dunabizottság. A tárgyalások legfőbb pontja:

csökkentik a dunai hajók szállítási díjait,

hogy versenyképessé tegyék a vasúttal szemben.

Megnyílt a székelyudvarhelyi gyümölcs-hé-

Székelyudvarhely, szeptember 16.

Most nyitotta meg Andreias prefekt a székelyudvarhelyi gyümölcs-hé kertében rendezett gyümölcskiállítást szépszámú érdeklődő jelenlétében. A prefektus beszédében rámutatott a gyümölcstermelés gazdasági fontosságára és jövedelmezőségére. Részben ugyanilyen értelemben beszéltek, részben a prefektust és a kiállítást rendező gazdasági szövet üdvözölték még Ferenczy Pál dr. ügyvéd, a Siculia gyümölcstermelő és értékesítő szövetkezet elnöke és Páncu gazdasági kamarai igazgató is. A kiállítás, mely 21-éig marad nyitva szép és értékes anyag gyűjt össze és a kiállítók száma még egyre szaporodik. A kiállításra még visszatérünk.

Désen is levizsgáztatták a kisebbségi köztisztviselőket

Dés, szeptember 16.

Az a miniszteri rendelkezés, mely az állami szolgálatban levő kisebbségi köztisztviselőket azonnali nyelvvizsgára kötelezi — Désre is megérkezett.

Ennek értelmében a prefektúra rögtön körveket is köröztetett az érdekeltek között, azzal a felhívással, hogy másnap délelőtt jelenjenek meg a gimnáziumban tartandó vizsgákon.

Közel ötven érdekelt vármegyei, városi és pénzügyi kisebbségi tisztviselő gyűlt egybe a megnevezett helyen. A tisztviselők mindegyike évtizedes alkalmazott az egyes hatóságoknál, tökéletesen bírja mindenikük az állam nyelvét, úgyhogy, ha a vizsgák rendes mederben folynak le, a dési kisebbségi tisztviselők valószínűleg mindannyian a helyükön maradnak.

A vizsgák lefolyása után az iratok a minisztériumba kerülnek, ahol majd dönteni fognak, hogy a nagyrészt meglett koru „diákokból” kinek kell menni, illetve ki maradhat. A városokban nyomott a hangulat a vizsgáztatások miatt, mert hiszen egy csomó család van érdekelve. Biznak azonban abban, hogy a régi és kipróbált tisztviselőket nem fogják évtizedes munkájuk után egyszerre alkalmatlannak nyilvánítani, már csak azért sem, mivel, miként irtuk a román nyelvet írásban és szóban mindannyian megfelelően bírják.

— Lopás a robogó vonatról. Csikszerezdáról jelentik: A csikszerezdai csendőrszárnyhoz jelentés érkezett, miszerint Csikkarcfalva közelében a vasúti sín mellett több festékekkel telt hordót találtak. Kétségtelen, hogy ismeretlen tettesek valamelyik tehervonatról azzal a szándékkal gurították le, hogy későbbi elemelhessék. A tettesek kézrekerítés érdekében erélyes nyomozást vezettek be.

Bethlentől Beckig

A kisebbségi kérdés az európai politika homlokterében

Magyarország és az olasz kapcsolat

Brassó, szeptember 16.

Szombattól szombatig a nemzetközi politika két olyan kivételes fontosságú és nagy jelentőségű állásfoglalás, megnyilatkozás történt, amely rendkívüli módon érinti és befolyásolja a népkisebbségi magyarság sorsát és megítélését részünkről behatóbb megvilágítást igényel.

★

E két történelmi jelentőségű állásfoglalás közül időrendben sorrendben első Bethlen István gróf volt magyar miniszterelnöknek a Pesti Naplóban írt nagy visszhangot keltett cikkében, amely nemcsak a magyar közvéleményben, hanem Európában is nagy visszhangot váltott ki. A volt magyar miniszterelnöknek ez a „Magyarország helye az olasz és francia politika közepén” címmel írt cikke ugyanis egyaránt férfias és nyílt leszámolás az eddigi német politikai időszerűségével, őszinte belátással annak, hogy (idézük), „a nemzetközi helyzet fejlődése Magyarországra nem kedvező, mert a békeszerződések ortodoxiájának a megőrzése a revízió lehetőségét a messze jövőre toltá ki”.

Bethlen tüzetesen foglalkozott nevezetesen az európai helyzet alakulásával és kiemelte, hogy Franciaország a békeszerződések által teremtett új rend fenntartása és kiépítése az Ausztria függetlenségét és ezáltal a Dunamérséki státusquoját veszélyeztető elvet ellensúlyozása érdekében olyan hatalmas szövetségi rendszert és hegemóniát biztosít magának Európában, amelynek semmiféle államcsoport a szövetségi rendszer nem bír a kontinensen. S ezt nekünk, győzött magyaroknak — írja Bethlen — félsmernünk nem lehet és nem szabad, annyira is kevésbé, mert a középeurópai vajdaság különböző eltolódásokat idéz elő a revízió pontjain is. Nincsen ma már egyetlen állam Európában, amely abszolút revízióellenes és abszolút revízió-barát lenne. A legtöbb államnak érdeke egyik irányban a statusquo fenntartása, a másik irányban azonban a revízió keresztülvitele. Ennek szemléltetésére Bethlen utal Lengyelország esetére, majd Magyarország, amely általában a revíziós politika hívének volt tekinthető, ugyanakkor azonban, amikor a magyar revízió mellett foglalt állást, saját érdekében a leghatározottabb revízióellenes magatartást tanúsítja az osztrák kérdésben. Az államok végeredményben mindig saját valódi érdekeiket fogják követni ennek megfelelőleg egyik irányban revízióellenesek, a másik irányban pedig a revízió mellett lesznek. Számtalan revíziós törekvés van. Az egyik ma lehetséges, a másik a jövőben válik lehetségessé, a harmadik pedig sosem válhatik valóra. Egyelőre kétségtelen, hogy a győztesek összefogásának a folyamata legyőzött államok nagyobb aktivitásának az ellenhatásként megerősödött. Ennek következtében a helyzet az, hogy „nemcsak a revízió kérdése torpant meg az európai krízis forrásában, hanem nemzetünk egyharmad részének élete és fennmaradása is kockázatos fordult”.

Ezzel összefüggésben Bethlen a kisebbségi kérdést helyezi most előtérbe és az adott körülmények között nagy aggodalommal fordul elénk a négy milliónyi kisebbségi magyar sorsa felé, amelyet fölülte súlyosnak ítélt meg. Megállapítja aztán idevonatkozólag, hogy bár Magyarország kényes helyzetbe került Olaszországnak az osztrák kérdés miatt Németországgal való összekülömbözése következtében,

mert Németországgal a jóviszonyt fenntartani Magyarországnak egyik fontos érdeke, Magyarországban nincs mit tartania az olasz-francia politika közepedésétől, sőt bizonyos körülmények között ez üdvös lehet Magyarországra nézve, feltéve, ha a kisebbségi kérdést illetően Magyarország nem huzza a rövidet. Ha azonban az olasz-francia tárgyalások, amelyek eredménye egyelőre még bizonytalan, a Dunamérséki kérdést illetően megegyezésre vezetnek, anélkül, hogy előzőleg biztosították volna a kisebbségi magyarság létére törő politika végét a kisantant-államokban, akkor a magyar-olasz barátság súlyos sebet kap, amit ő, Bethlen és mindenki, aki az olasz-magyar baráti viszony fenntartását, ápolását és kimélyítését európai érdekek véli, mindenáron megakadályozni szeretne. A magyar nemzetnek meg kell szereznie kisebbségi sorsba jutott testvérei sorsát illetően azt a minimumot, amely szükséges a felzaklatott érzések és aggodalmak megnyugtatólására. Bethlen végül kötelezővé teszi a magyar kormánynak, hogy a francia-olasz tárgyalások előestéjén hívja fel erre az olasz kormány figyelmét, mert néma gyermeknek anyja sem érti a szavát.

A volt magyar miniszterelnök tehát — a mint nyilatkozatában Grätz Gusztáv volt külügyminiszter is kiemeli — bizonyos keserű csalódással beletörődik az olasz-francia közepedés által uralt és a revíziós eszmét háttérbe szorító új világpolitikai konstellációba, de ezzel szemben most a kisebbségvédelem ügyét állítja az olasz-magyar barátság főfeladatául. Grätz megállapítása szerint beismeri, hogy a magyar-olasz barátság alapján irreális ábrándokban ringatta magát. Ez a páfordulása természetesen nagy feltűnést váltott ki, bár nem egészen meglepetésszerű, hiszen tulajdonképpen csak azt a feleszmélést indokolta meg a nemzetközi értekezésszerű világban, amit junius elején debreceni beszédében már kifejezésre juttatott, amikor ezt mondotta: „Ugy látom, hogy az utolsó két évben a revízió kérdése került előtérbe és ennek rovására elhanyagoltuk a kisebbségi kérdést”.

Bethlen most a kisebbségi kérdést tüzi napirendre, az időszerűtlennek felismert revíziós politika helyett. Ebben van állásfoglalásának és megnyilatkozásának kivételes jelentősége.

★

A másik igen mélyreható és a Bethlenénél nem kevésbé sorsdöntő jellegű állásfoglalás és megnyilatkozás Beck lengyel külügyminiszter népszövetségi bejelentése arról, hogy országunk nem hajlandó tovább teljesíteni a kisebbségi jogvédelmi kötelezettségeket, mindaddig, amíg ezeket egyöntetű nemzetközi egyezmény nem általánosítja. Amint ennek az egyoldalú és önkényes szerződésbontásnak pénteki népszövetségi vitája mutatta, ez a lengyel fellépés is a revízió és a kisebbségi kérdés probléma-területén mozog, súlyosan érintve az egész népszövetségi eszmét és a kialakulóban levő új nemzetközi erőviszonyokat. Mert — mint valamennyi ujjonnan, vagy ujralakult, illetőleg utódállam — Lengyelország is a békeszerződéssel szoros összefüggésben írta alá a kisebbségi jogainak biztosítására vonatkozó párisi egyezményt, ha tehát ezt nem tartja tiszteletben, tulajdonképpen módosítja magát a békeszerződést, amelynek létét köszönheti. Bethlennek ebben a vonatkozásban tökéletesen igaza van: a nagyhatalmi szerepre törő Lengyelország is amilyen felemás magatartású állam, mint Olaszország, amennyiben most revíziós a kisebbségi szerződés-kötele-

zettségek tekintetében, de persze revízióellenes a békeszerződés ama rendelkezéseit illetően, amelyek területére és állami szuverenitására vonatkoznak. Valóban, csaknem minden valamelyes nemzetközi sulyal bíró állam revideálni igyekszik a békeszerződések kötelezettségeiből mindazt, amit kellemetlennek tart, másról azonban nem akar hallani sem.

Lengyelországnak azzal a követeléssel, hogy általánosítsa a kisebbségvédelmet, a nagyhatalmakon kívül egyetért ugyanakkor minden állam, sőt elvben helyeselte azt az igényt a berni kisebbségi kongresszus is, hiszen az eddigi állapot kétségtelenül önkényes, egyenlőtlen és rendkívül fogyatékos. Azt azonban méltán ítélik el a lengyel eljárásban, hogy Varsó már most felrugta az érvényben lévő kisebbségvédelmet. Mert az, hogy a Népszövetségnek sikerüljön létrehozni azt az egyetemes kisebbségjogi egyezményt, amelyet Lengyelország és a vele egyetértők kívánnak, a genfi intézmény tehetetlensége mellett és a jelenlegi kijelölt érdekeltek közepette csaknem teljesen reménytelen. A legjobb esetben is évek kellenének, amíg egy ilyen egyezményt az erősen megtépzott tekintélyű Népszövetség valahogy tétő alá tudna hozni. S addig Lengyelország saját tetszése szerint akar-

Vizsga névre szóló meghívóval

20 szatmári kisebbségi tisztviselő nyugdíjaztatását kéri

Szatmár, szeptember 16.

Az országjáró folyó kisebbségi tisztviselő-vizsgáztatás hulláma Szatmárt is elérte. A szatmári megyei és városi tisztviselők vizsgáztatását a 1934. számú bizalmas minisztériumi rendelet alapján kezdték meg. A vizsgázandók száma összesen 84.

A nyelvvizsgákat a szombati nap délelőttjén kezdték meg, egyelőre azonban csak a vármegyei kisebbségi tisztviselők vizsgáztatására került sor. A vizsgázandó közalkalmazottak a vizsgára való behívót mind névszóló meghívókon kapták. Ilyen névszóló meghívókat kaptak a tisztviselők és az áprásuti munkások is, a kiket azonban nagy megkönnyebbülésükre a megyefőnök a vizsga előtt hazaküldött. Az elküldötték mindenesetre aggodva várják a legközelebbi behívó érkezését.

Érdekes kísérőjelensége a vizsgáztatásnak, hogy 20 szatmári kisebbségi tisztviselő a vizsgák előtt, valószínűleg a vizsgáztatástól való félelemből, beadta nyugdíjaztatási kérvényét.

Az első csoport írásbeli vizsgáztatása szombat reggel 8 órakor kezdődött és két

ja kezelni azokat a kisebbségeket, amelyekre nézve nincsen külön megállapodása azok anyaaállamával.

Ha tehát a népszövetségi kisebbségvédelem eddig is gyatra és erőtlén, sőt szinte egészen írott malaszt volt, úgy ezután még ilyen sem lesz, mert csak természetes, hogy a lengyel példa követésre fog találni, ha nem is formálisan, hanem valójában, ténylegesen. A többi állam, amely a lengyelekkel azonos, vagy hasonló kisebbségvédelmi kötelezettséget vállalt a békekötés kapcsán, valószínűleg nem fogja ugyan Beck köntörfalazás nélküli nyíltságával bejelenteni a vonatkozó egyezmény egyoldalú felmondását, de a gyakorlatban teljesen nemlétezőnek fogja ezután tekinteni kisebbségvédelmi egyezményét. A kisebbségi sorsba jutott néptöredékek méginkább ki lesznek szolgáltatva a többségi nemzetek kormányai kénye-kedvének.

Ez a helyzet ugyancsak indokoltá teszi, hogy az érdekelt nemzetek a hozzájuk tartozó, de más államkeretekbe került kisebbségek sorsát most különösen szívükön viseljék és a kisebbségvédelem ügyét előbbre helyezték minden más és pláne illuzórikusnak bizonyuló törekvésnél. Mintán a Népszövetség és a nagyhatalmak gyakorlati és kényszerítőleg ható tekintély-érvényesítésére nem lehet számítani, nincs egyelőre más sikerrel kecsegtető út, mint a kétoldalú, kölcsönös megegyezések, — sajnos — meglehetősen szűk ösvénye, körülbelül annak a mintájára, ahogyan Németország rendezte többek között ezt a kérdést is a Lengyelországhoz való viszonylatában. Ebből a szempontból persze szintén nem a legkedvezőbbek az adottságok, de a legmesszebbmenő áldozatkészséggel mégis mindent meg kell kísérelni annak biztosítására, hogy a kisebbségek sorsa ne jusson egészen és menthetetlenül ebek harmincadjára.

—91

órán át tartott. A feladott írásbeli tétel címe a következő volt: „Hogyan szolgálja hazáját a határon a közigazgatási tisztviselő”. A dolgozatokat tíz órákor összeszedték. Mint hírlík, az írásbeli munkákat nem a vizsgáztató bizottság bírálta meg, hanem a helyi ügyminisztérium. A dolgozatokat ebből a célból már továbbították is Bukarestbe.

Tizenegy órakor kezdődött meg a szóbeli vizsgálat. A vizsgáztató bizottság felülvizsgálta egyszerű kérdéseket tett fel a vizsgázóknak, úgyhogy azokban a vizsga sikerének reménye él. A kérdések közül itt a következők három közülük példának:

Egy Erdődről jött vizsgázótól a következőket kérdezték: „Hogyan jött be Erdődről?” Egy másik vizsgázótól a következőt: „Mit tesz Ön a hivatalában?” Egy harmadiktól elterajza elmondására kérték a vizsgáztatók. A vizsgázók általában igen pontos és jó románságu válaszokat adnak, úgyhogy a vizsgák sikerének reményére megvan minden jogcím — a vizsgázók részéről.

A városi tisztviselők vizsgáztatása hétfőn reggel veszi kezdetét.

A boldogtalan szerelem rablóvezérré züllesztett egy kereskedősegédet

Érdekes bűnügyi tárgyalás a debreceni törvényszék előtt

Debrecen, szeptember 16

Rendkívül érdekes bűnügyi tárgyalást kezdte meg szombaton délelőtt a debreceni törvényszék.

A bíróság előtt fosztogatással, utonállással, rablóbandaszervezéssel vádoltan állott Papp György volt könyvkereskedő segéd.

Papp, aki öt társával egyetemben hónapokkal ezelőtt bandát alakított és aki azóta több mint harminc betörést és rengeteg gaztettet követett el, rendkívül hanyatott és különös módon züllött le szegény, de tisztességes állásából a rablóbandavezérré tisztviség.

Papp másfél évvel ezelőtt összeismerkedett Engel Mária 17 éves debreceni urileánnyal. Az ismeretségből rövidesen szerelem lett és Papp titokban el is jegyezte a leányt. Amikor a szülők tudomást szereztek a dolgról, veszekedések és állandó családi jelenetek után arra kényszerítették a leányt, hogy szakítson jegyesével. A leány engedelmessé lett. Papp azonban nem nyugodott bele a dologba hanem mindenáron rá

akarta birni szerelmét, hogy a felesége legyen. Amikor érvei nem használtak, erőszakhoz folyamodott. Egyik este megleste a leányt, egy sötét utcában elé állott és pár ingerült szó után fojtogatni kezdte.

A leány sirva panaszkodott el a szüleinek az esetet, akik nem haboztak sokat, hanem, hogy végrelessen lerázzák a kártartó szerelmet, feljelentették őt gyilkossági kísérletért. Papp Györgyöt le tartóztatták. Amire szabadlábra került, volt menyasszonya ismeretlen helyre elutazott.

Papp bánatában inni és kártyázni kezdett. Később lopásra, majd betörésre vetemedett, legvégül pedig rablóbandát szervezett. A debreceni rendőrség névtelen feljelentés alapján házkutatást tartott Papp lakásán és ott rengeteg ruhaneműt, ékszert és más zsákmányt talált.

A törvényszéki ítéletet, melyet néhány nap múlva hirdetnek ki, óriási érdeklődéssel várják Debrecenbe.

ASTRA-LUX-MOZGÓ

Szept. 15-ikén!

Megérkezett a szenzációs szenzációja:

Szept. 15-ikén!

A borzalmak háza

Főszerepben:

Boris Karloff

(a Frankenstein című film főszereplője) és

Gloria Stuart.

Csak erős idegzetűeknek! Megrázó realizmussal rendezett, páratlanul izgalmas slágerfilm. Jobb és izgalmasabb, mint az annakidején óriási szenzációt keltett „FRANKENSTEIN”

Vasárnap d. e. 11 órakor nagy matiné: **Az eszkimók hazája**

HIREK

Gábor István:

MARGÓ

Előző este ottfelejtett cigarettatárcámért megyek be a kis vendéglőbe. Unalmas délutáni hangulat. Öt óra felé járhat az idő, a pincér álmosan alszik az egyik fotelben, a sarokban azonban annál nagyobb a láрма, három középkorú, jólöltözött ember vitatkozik. Az asztalukon néhány üres borosüveg. De közben pálinkát és más erős italokat is isznak. A nagy hangzavarból elkapok egy-két szót.

— Az erkölcs az alapja mindennek, a morál, az kell, érted... közben előre esik az asztalra és ráborul, mintha sírni készülné. De a másik szembenülő legyint és rekedt hangon kiabál — a munka... a munka... anélkül semmi nincs, az az állam alapja, ha az megdől, akkor vége mindennek. De ekkor már beleszól a harmadik: A tiszta élet... a feddhetetlenség... csak az kell...

A láрма borzalmas. Közben állandóan verik az asztalt, törlik a poharakat és időnként dülöngözve felállnak és így szónokolnak tovább.

Odakünn rohan az élet. Az emberek dolgoznak. Hétfő délután van. Munkanap. Idebenn a négy alak egymást torolja le. Morált, munkát és tiszta életet ordítognak. A kép felejthetetlenül kedves, mind a négy tökrészeg.

Az eső nagy eszemekben esik. Az emberek esernyők alatt sietnek dolguk után. A vak koldus azonban ott áll tovább is a sarkon és kinyújtott kezével tovább könyörög alamizsna után. Egy pillanatra megállok. A koldus arcán peregnék az esőcseppek. Ugy néz ki, mintha sírna keservesen. És ekkor akaratlanul is arra gondolok, hogy vajjon tud-e sírni a vak?

Kilenc óra reggel. A gőzfürdő hatalmas medencéjében már senki sincs. Valamennyien künn fekszenek a kis fadiványokon, meztelenek és alszanak mozdulatlanul. Tíz óra tájt véletlenül felébredek. Köröttem még a sok meztelen test, a plafont bámulva, hunyt szemekkel alszanak. Szuszogásukat, horkolásukat elnyomja a gőzfürdő sűrű kavargása s úgy tűnik ez a csoport itt körülöttem, csupa halott. A pillanat borzalmas. Felugrom, a kabinba rohanok s felöltözöm. Künn a friss levegőn térek csak magamhoz. Ugy érzem egy pillanatra ott voltam a holtak világában, egy hullakamarában, ahova engem is elfektettek, hogy másnap majd eltemetnek a többivel.

Egy pillanatra úgy érzem, hogy volt valami közösségem egy másik világgal, egy holt világgal, hogy nagyon közel jártam hozzá és ismét visszaszöktem az életbe.

Ketten ülünk ismerőssel a kávéházban. A főpincér odajön és belekezd egy történetbe. — Tegnap künn voltam a meccsen. Fenn ülök a tribünön... asztalukhoz ekkor három új vendég érkezik. A főpincér széket hoz az asztalhoz. Az újonnan jöttek leülnek. A főpincér ismét belekezd. — Tegnap künn voltam a meccsen... Ebben a pillanatban egyik barátom belejött a töltőtollat a pohár vizbe. Természetesen mindannyian ezzel vagyunk elfoglalva. Kihuzzuk a tollat. Megszáritjuk s tanakodunk, vajjon ezután lehet-e majd még használni. A főpincér harmadszor is belekezd, de senki sem figyel oda. Közben valami új témát találunk és már azon indul meg a vita küzdelmesen. A főpincér egy pillanatra még áll, azután elkapja az arra haladó pikkolót és elmondja neki a történetet. A történet humoros és a pikkoló torkaszakadtából nevet. A főpincér nézi az előtte hahotázó pikkolót, azután talán cszébe jut, hogy a pikkoló előtt meg kell őrizze tekintélyét, vagy talán eszébe jut az, hogy ezt a történetet tulajdonképpen nekünk akarta elmesélni, nekünk, akik nem hallgattuk meg. Egy pillanatra még nézi a nevetést abbahagyni nem akaró pincérgyereket, azután rákiált. — Mít nevetesz, te szerencsétlen. Azonnal takarodj a dolgozód után...

Többen támadták már meg Nietzschét egy-egy gondolata, egy-egy aforizmája miatt.

Ugy mondták, Nietzsche szívesen irt le mondatokat tisztán azért, mert ellentmondást tartalmaztak...

Éjszaka, éjfél után, a ligeten keresztül

jövök hazafelé, amikor látom, hogy egy magános embert három másik megtámad és véresre ver. A támadók elszaladnak a földre tiport feltápaszkodik, káromlódik és sántitva elbiceg. És ekkor jut eszembe Nietzsche, aki azt mondta: Erős az, aki egyedül van.

ABLAK

Furcsa dolgok éltizedét éljük.

Mégis meglepett az a kis hír, melyik tudunkra adta, hogy egy csecsemő, valahol Franciaországban, cuclijával úgy fejbekölöztette jó anyját, hogy az halálra cök nélkül szörnyet halt.

Ne nevéssenek! Ez dráma. Igazán így történt. A cucli kemény üvegre volt szerelve és a halántékot érte.

Persze azonnal Freudra gondolhatunk. A gyerek fiu volt ugyan. Pechünkre. Mert ugyebár, ha lánykáról lenne szó, abban az esetben nagyon is természetes, hogy tekintettel Ödipuszra, édesanyját vetélytársának tartotta.

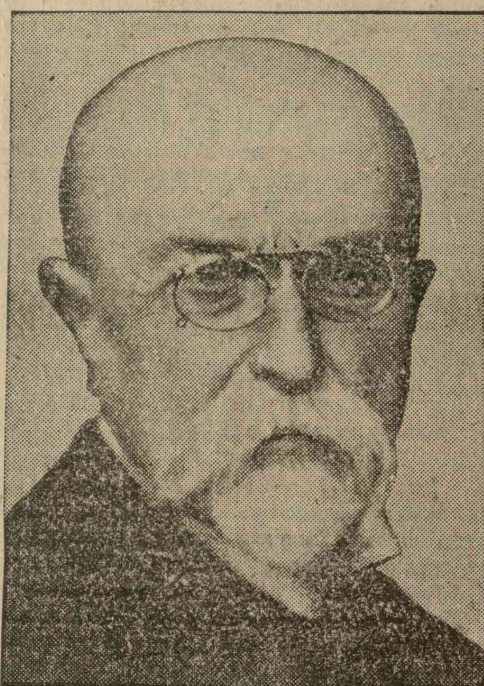
De, sajnos, fiu volt.

És akkor valami rendellenesség van itt. Vagy Freudban, vagy a gyerekben. vagy a cuclisüvegben.

Mindenesetre tanulságos kis eset. Sohasem lehet tudni Vannak, akik olyan biztosan ülnek a nyeregben, olyan erősek és olyan hatalmasak, akár csak egy anya pólyás kölyköcskéje mellett.

Mégis megtörténhetik egy napon, hogy a cuclisüveg is lendül egyet. (h. i.)

MASARYK.

a csehszlovák köztársaság elnöke, súlyos teleg. Orvosai véleménye szerint előrehaladott agyértelemszédése aggodalomra ad okot.

— Szörénymegyei hírek. A lugosi rendőrség elfogta Draghici Katalin 46 éves zsebtolvajnőt, aki a piacon János-sy Katalin és Petrescu Julia zsebéből 1500—1500 lejűt kilopott. A lopott pénzt a zsebtolvajnál megtalálták. — Sorecsu Lázár és Caniceanu János boglári lakosok, régi ellenségüket, Oprescu Lázár, háza előtt megölték és úgy megverték, hogy a gazdát súlyos sebesüléseivel a lugosi kórházba szállították. A támadókat a rendőrség elfogta és a lugosi ügyészségre kísérte. — Szamhammer Sándor lugosi lakos kéreplárját a postépület előtt, amíg ő az épületben tartózkodott, ellopták. A károsult feljelentésre, a rendőrség bevezette a nyomozást.

— AUTÓBALESET. A brassó-bukaresti országúton Szinaja közelében autószerencsétlenség érte a brassóvmegyei prefektúra igazgatóját Negrea N-t. Az igazgató pénteken éjszaka a brassói 32-es számú gépkocsival igyekezett Bukarest felé, amikor Szinaja közelében egy kanyarodónál a Bukarestből jövő 1447 számú viselő gépkocsi hirtelen szembe került az igazgató autójával. A két gépkocsi egymásnak ment és Negrea igazgató könnyebb zúzódásokat szenvedett. A sebesült vármegyei főtisztviselőt egy Irszói magánstanatóriumba szállították. Állapota nem aggasztó és valószínűleg néhány nap múlva már el is foglalhatja hivatalát.

— Csikszentlélekre is bevonult az állami iskola. Csikszeredáról jelentik: Csikszentlélek községben soha sem volt állami iskola. A község 785 lélekszáma, minden időben, felekezeti iskolája révén, önmaga gondoskodott közoktatásáról. Most aztán ebbe a liliputi községbe is bevonult az állami iskola. A beiratkozások során kiderült, hogy 197 tanköteles gyermeke van a községnek, ezzel szemben a felekezeti iskola csak két tanerős. Eddig ismeretlen okokból az egyházi hatóságok megfeledeztek a harmadik tanerős felállításáról. Így, An-

gelescu miniszter legutóbbi rendelkezése értelmében csak 80 tanuló vehet fel a felekezeti magyar iskola. Értékeléseink szerint a „felesleges” 117 iskolaköteles részére egytanerős állami iskolát szerveztek. Itt már nem játszik szerepet, hogy egyetlen tanteremben egy szál állami tanító 117 gyermeket fog „oktatni”.

★ Ugyvédi iroda áthelyezése. Dr. Révész Izso brassói ügyvéd irodáját Str. Reg. Carol 36 szám alá helyezte át.

— Színészek Székelyudvarhelyen. Szeptember 15-én kezd meg Battyán Kálmán színigazgató és társulata tíz napra tervezett előadás-sorozatát. A társulat tagjai: Papp Ella, Karsay Böske, Erős Irén, Mátray Rózi, Földes Berta, Bihari Zoltán, Battyán Kálmán, Hegedüs Miklós, Salgó Jenő. Rendező: Hegedüs Miklós, karmester: Jeniczekné Rudolf Juci. A város kíváncsian néz az előadások színvonalára.

★ Minden magyar tanító csak a Szentpétery-né-Gázdac-Kandray-féle egységes tankönyvet használja, mert olcsók, jók és a tanítási eredmény a legjobb. Kaphatók az Elek hírlapirodában, Brassó, Str. Voevodul Mihai 25.

— Október ötödikén ismét tárgyalásra tüzték Török Ferenc plébános ügyét. Csikszeredáról jelentik: Ismeretes, hogy Török Ferenc volt gyergyócsomafalvai plébánost államellenes izgatás címén a csikszeredai törvényszék öt évi börtönnel ítélte. A megdöbbentően súlyos ítélet ellen Török plébános fellebbezést nyújtott be a marosvásárhelyi táblához, mely néhány hónappal ezelőtt megsemmisítette az ítéletet s az ügyet újratárgyalás végett a csikszeredai törvényszékhez utalta. Amint most értesülünk, október 5-ikére főtárgyalásra tüzték az ügyet, melynek kimenetelét osztatlan érdeklődéssel várja, nemcsak Csikmege, hanem egész Erdély magyar lakossága.

— Megrázóan drámai jelenetek között találkozott Lázár Illés — anyagiilkos öccsével. Máramaroszigetről jelentik: A Máragyulafalván történt hajmeresztő vérfürdő még mindig izgalomban tartja az embereket. Megállapították, hogy Lázár Sándor, aki a világhírhírben szerezte idegbaját, már többször volt elmeorvosi intézeti kezelésen. Legutóbb is csak hozzátartozói felelősségére engedték szabadon. A napokban ismét annyira zavarosan viselkedett, hogy bátyja, dr.

Lázár László volt prefektus, beutazott Máramaroszigetre, mert el akarta tántni öccsének felvételét az elmeorvosi intézetbe. Távollétében történt a tragédia. Lázár Sándor felbőszült azon, hogy udvarukon megpillantotta az öt éves Rea-nik kislányt. Dühöngeni kezdett, felkapott egy nyeletlen kasszát és súlyos sebeket ejtett a kislányon, aki kétségbeesetten tiltakozott. Lázár 74 éves édesanyja kiszaladt, mert rá addig mind hallgatott az elmebeteg férfi. Mo-azonban rátámadt és egyetlen vágással melyet nyakán ejtett — megölte. Lázár akit csak akkor tudtak megkötözni, mikor a kimerültségtől összeesett, teljesen közönyösen viselkedik és semmire sem emlékszik. Nem is tudták kihallgatni Lázár Illés képviselő, aki a tragédia helyére hazaérkezett, megrázó drámai jelenetek között találkozott édesanyja holtteste mellett örült testvérével, aki közönyösen nézte áldozatának holttestét.

— Felakasztotta magát az ellopott há-ezer lej miatt. Temesvárról jelentik: A dósitónk: A Delta melletti Omor községben Veszelics Pál nevű gazdálkodójától ellopott meretlen tettesek a vásár után 6000 lejt loptak el. A gazda ezen a pénzen már háát értékesítette. Mikor a károsult ember a pénz eltűnését észrevette hazatért és kétségbeesésében felakasztotta magát az ajtófélfára. Az öngyilkos hulláját szombat reggel találták rá a szomszédok.

— Agy- és szívérelmeszesedésben szenvedőknek megbecsülhetetlen szolgálatot tesz az enyhe természetes „Ferenc József” keserítő, azáltal, hogy a tápcsatorna tartalmát kímélte, telesen levezeti és az emésztőrendszer működését biztosan elősegíti. Klinikai tapasztalat alapján kétségtelenné vált, hogy a Ferenc József viz feloldali hűdésben fekvő betegeknél általában mindig megteszi a kellő hatást s nagy megkönnyebbülést szerez.

— Gázt és sósvizet találtak Pest környékén. Budapestről jelentik: A magyar főváros tanácsának szombat délelőtti gyűlésén Becsey v. rosatya bejelentette, hogy a főváros környékén végzett kutatások kitűnő eredményekhez járnak, a furások során Órszentmiklós község határában bőséges gázforrásokat, Pestszentzsebeten pedig olyan nagymennyiségű sósvizet találtak, amely elégséges arra, hogy Budapest egész sószükségletét fedezni tudja.

— Halálos szerencsétlenség a zernepapírgyárban. Tudósítónk jelenti: A zernesti papírgyárban pénteken délután halálos szerencsétlenség történt. Egy 50 kilós hidraulikus sajtó levált a helyéről és rázuhant a gép mellett dolgozó Gheorghie Joan munkásra. A munkás a hatalmas súlyu gépkatrcsú alatt összezúródott és szörnyethalt. Vizsgálat indult meg annak megállapítására, hogy a gonterhel a halálos szerencsétlenségért a felelősség.

LEGALABB 10.000 ASSZONY használna és dicséri naponta Biri néni szakácskönyvét, mert többszáz kitűnő konyha receptje alapján, mindenki könnyen vezetheti a leggyorsabb háztartást is: levesek, sülték, előételek és tészták, befőttek és savanyúságok készítésére egyaránt szolgál kitűnő receptekkel. De nem hiányzik belőle a halak, fagyaltak, sem, amint hogy megtaláljuk benne az apró mik a teendők a disznóölés körül, hogy kell zöldséget aszálni, szappant főzni, kenyéret sütni, kávé főzni, veteményeket, káposztát télire eltenni, zsírt olvasztani és — puliszkát főzni. Egyszóval: felöleli a háztartás konyhai részének minden ágát, receptjei világosak, egyszerűek, mindenki számára érthetőek. A vaskos kötet ára tartós, kemény kartonban 100 lej. Kapható a Brassói Lapkiadó Vállalatnál, Brassó, Kapu-utca 56.

Asíra Mozzó. Brassó

Ma és a következő napokon:

JOAN CRAWFORD és hűres partnere: GARY COOPER

Az utolsó éjszaka

c. nagyhatású drámai filmben.

Gyönyörű kiállítás, pazar különleges toalették.

Vasárnap d. e. 11 órakor nagy matiné: Az eszkimók hazája

K Ö Z G A Z D A S Á G

A kormány ellenőröket akar kinevezni a kompenzációs irodák mellé

Ne adjanak ki több keresengedélyt — kéri az importáló kereskedelmi és iparvállalatok

Bukarest, szeptember 16

Október elsején lejárnak az augusztus elsején meghosszabbított kompenzációs engedélyek és a Banca Natională előző is tette, hogy ezekre az engedélyekre legkésőbb szeptember 20-ig lehet exportot lebonyolítani, illetve a később futó áruknál igazolni kell, hogy már szeptember 15-ig rakták vagonba, illetve hajóra őket. Tekintettel arra, hogy a legtöbb országgal mégis kompenzációs alapon bonyolódik le a román árucserforgalom, a kormánynak új rendszert kell találnia, amelyet október elseje után alkalmazzon, annál is inkább, mert a kompenzációs irodák ellen az utóbbi időben rendkívül elszaporodott panasz.

A kormány állítólaga azzal a tervvel foglalkozik, hogy a panaszok megelőzése és az exportpiacok árának védelme érdekében ellenőrző biztost nevezzen ki a kompenzációs irodák mellé. Az importőrök

azonban nem találják megfelelőnek ezt a megoldást, mint ahogy ellene vannak a kormánykörökben tért hódító azon elgondolásnak is, hogy meg kellene szüntetni teljesen a magánjellegű kompenzációs irodákat és államosítani az árucserforgalmat. Gazdasági körökben azt hangoztatják, hogy az ellenőrző kormánybiztosok kirendelése alighanem meg fogja még jobban drágítani a kompenzációs uton való behozatalt, viszont a kompenzációs ügyletek államosítása még nagyobb nehézségeket fog maga után vonni a bürokratikus elintézkések következtében, mint amelyek miatt ma panaszkodnak az érdekeltek.

Az importra szoruló cégek ma általában azon a véleményen vannak, hogy meg kell hagyni a kompenzációs irodákat, amelyekre a mai viszonyok között szükség van és amelyek már be vannak szervezve erre az üzletágra, de ne adjon ki nekik a kormány többé ugynevezett keretengedélyeket, amelyekkel

monopolizálják az egész külkereskedelmet. Eddig ugyanis az történt, hogy valahányszor Románia kompenzációs egyezményt kötött valamely idegen állammal, a kompenzációs irodák megszüntették maguknak előbb az illető állam által engedélyezett bevitelre az előzetes engedélyt, amelyet nem volt nehéz itthon is jóvá hagyatni és amikor egyes importcégek jelentkeztek kontingensért, már nem kaptak és így akarva-nem-akarva kénytelenek voltak a kompenzációs irodákhoz folyamodni. Természetes, hogy a kompenzációs irodák alapján kihasználták ezt a monopolisztikus helyzetüket és így szökött fel a kompenzációs prémium sokszor 40—45 százalékra is.

Egyelőre azonban csak tervek és kívánságok vannak az új kompenzációs rendszer kérdésében, amelynek megoldása legalább olyan nehéz, mint az egész külkereskedelmi probléma.

A rendszertelenség gyümölcse:

Milliók veszteséget szenvedtek exportőrjeink az olasz állatpiacon

Bukarest, szeptember 16.

Az olasz állatpiacon egyik legjelentősebb helyén, a postumiai vásáron, a román exportőrök az elmúlt héten óriási veszteségeket szenvedtek, amiért a felelősség az 5. Exportintéző körökre hárul.

A történet ugyanis, hogy a postumiai vásárra a múlt csütörtökön 55 vagon román marha futott be. Előzőleg már 3 vagon román áru átvett a határon. A szokatlanul nagy mennyiség — noha magyar marha ezalkalommal aránylag kevés volt — természetesen tönkrötötte a piacot, az összes minőségek árai lemorzsolódtak. Az árzuhanás annál feltűnőbb, mert az olaszok szeptemberben 10 centesimóval emeltek a vámot is. Egyes exportőrök naponta nonként többet veszítettek 30 ezer lejnél is az összevesztés az egymillió lej körül jár.

Mindennek az a fejetlenség az oka, amely a kontingens elosztása körül immár hetek óta izgatja az exportőröket. Itt az a kérdés, hogy a legfelsőbb exporthivatal beállítsa hibáját, amelyet azáltal követelt el, hogy a kontingens nem osztotta el arányosan a hónap négy hetére. Az exportőrök teljes bizonytalanságban vannak afelől, hogy mikor és mennyit szállíthatnak és így a vásárokat és a piaci helyzetet nem tudják megfelelően kihasználni.

Az egész havi kontingens, amit az olaszok beengednek, 1000 darab. A szindikátus augusztusban hozott már olyan határozatot, hogy a szállítást csak heti arányos részletekben — vagy az első héten valami kevéssel többet — szabad eszközölni. A tény ezzel szemben az, hogy már az első héten 837 darab marhát zúdítottak a piacra — hivatalos kimutatás szerint! — s így az elkövetkező három hétre kerek 165 darab marad. Az eredmény, hogy szeptember második hetében ezt is leszállítják, utána pedig két hétig szünetelni fog minden tevékenység. Ennek jele máris mutatkozik a bányási piacról érkező jelentésben, amely a marhapiac elárlásáról és áreséséről számol be.

Az exportőröknek — a devizaneheztségek mellett — elsősorban ez a rendszertelenség okoz súlyos károkat. A veszteség

természetesen nemcsak az exportőröké, hanem a termelőké és az egész gazdasági életé is. Főleg azok a vidékek szenvednek, amelyek eddig is ellátták az exportot: a Bánság, azonkívül Hunyad- és Arad megye.

A visszas helyetből az látszik, hogy a

Három-négy regáti és két erdélyi bank pályázik a szeszmonopólium koncessziójára

A kormány nem hajlandó prémiumokkal elősegíteni a főlöslages szeszkészletek exportálását

Bukarest, szeptember 15.

A szeszmonopólium koncessziójának ügye az utóbbi időben ismét napirendre került Nemrégiben megírtuk, hogy a kormány a belföldi kölcsönnel kapcsolatban tervezi ezt a tekintélyes jövedelmi forrást hasznosítani. Ennek voltak tulajdoníthatók a pénzügyminisztérium által többször kiadott optimista nyilatkozatok, hogy a Banca Românească vezetése alatt egy bukaresti bankkonzorcium már régebben ajánlatot tett a kincstárnak a szeszjüvedék átvételére, olyan formában, hogy évi fixösszegű bért fizetnek érte, amely a szeszmonopólium eddigi átlagos évi jövedelménél nem lehet kevesebb. Ezt az ajánlatot azonban a kormány eleinte elég lankán kezelte, mert más irányban is akart érdeklődni, sőt egyes verziók szerint a francia-román kliringegyezmény megkötése idején egyes francia körök, amelyeknek Romániában igen nagy lejártszegeik vannak „befagyva”, elvben hajlandók is voltak már a szeszmonopólium átvételéről tárgyalni, annál is inkább, mert az új kliringegyezmény alapján a romániai követelések felszabadulását rövid időn belül nem remélhetik. Azt, hogy ebben a verzióban mennyi a komoly alap, nem lehet tudni, de tény az, hogy Victor Slăvescu pénzügyminiszter, aki most Párisban van, többek között a belföldi kölcsön kérdésében is tárgyalni fog a külföldi hitelezőkkel.

Annai tény, hogy a szeszleadás április óta nagyon rosszul megy és állandó visszaesést mutat. Emiatt kormánykörök-

kívüli engedélyeket rendszertelenül adják ki, nyilván protekciós alapon, nem is szólva arról a magyarázatról, hogy az exporthivatal befolyásolni hagyja magát a külföldi exportőröktől, akik nem kis mértékben járulnak hozzá ahhoz, hogy a szállítás ilyen aránytalanul, a hónap első hetére összezsúfolva történjék. Természetes, hogy ezen kérsnek a külföldiek, de ráfizet Románia.

A postumiai vásár, ahol a múlt héten exportőrjeink olyan érzékeny veszteséget szenvedtek, veszi fel a román marha legagyobb részét. Hibáztatni pedig nem lehet mást, mint az intéző szerveket, az exporthivatalt, a szindikátusok központját és egyes vidéki szindikátusokat.

Merkur.

niai szesz vagononként körülbelül 30.000 lejjel drágább, mint a konkurrens államokból szállított szesz, amely éppen az exportképesség érdekében kiviteli prémiumot élvez egyes országok kormányai részéről. Azok a tapogatózó kísérletek, amelyeket a szóbanforgó szeszipari csoport tett illetékes helyen, hogy vajjon a román állam hajlandó lenne-e prémiumokkal és egyéb kedvezményekkel elősegíteni a főlöslages szeszmenyiség kivitelét, nem jártak túlságosan biztató eredménnyel és így a tervet egyelőre legalább a gyárosok kénytelenek voltak eljteni.

Áru- és pénzpiac

Piaci árak

(Temesvár) Tej 3—4, tojás 1.20—1.30, marhahús 16, borjúhús 22, sertéshús 28. Vaj 60—65, tehéntúró 13—14, juhtúró 25—30. Hízott liba darabja 110—120, sovány liba párja 140, hízott kacsa párja 100, sovány kacsa párja 60, csirke rántani való 25—30, csirke sütni való 35—40, burgonya 2, ugorka darabja 80 bani, fejeskáposzta 4—5 darabja, paradicsom 1.50—2, főzőtök 2 lej drabja, tejföl literje 30—35, tengeri cső 1 lej, alma 4—5—6, szőlő 6—8—10, körte 7—8.

Lisztpiac

(Temesvár) Nagymalmi árak: 0-ás 6.90, 4-es 6.30, 5-ös 5.60, 6-os 5.30, 8-as lábliszt 2.80, korpá 2.50, búkkönydara 2.90. Irányzat lanya. — Középmalmi árak: 0-ás 7, 4-es 6.30—6.40, 5-ös 5.80, 6-os 5.40, 8-as lábliszt 2.30—2.40. — Kis-malmok 30—40 banival olcsóbbak.

Bőrpia

(Temesvár) Marhabőr 21, fejcs borjubőr 34, fejetlen borjubőr 44, juhbőr 60—70.

Fűszer- és gyarmatárú piac

(Temesvár) A múlt héthez viszonyítva a piac helyzete alig változott, illetve annyiban, hogy rizst egyáltalában nem kapni. A belföldi rizshántoló malmok áruhiányban szenvednek, külföldi rizsre nincs behozatali engedély. — A bors áremelkedése tovább tart, most 55 lej az ár. — Kávék ab Galac: Rio 70, Lavé Müller 73, Lavé Duvis 75, Maragóip Edél 135. — Fahéj egész, ab Galac és Konstanca: 32. Szegfűszeg ab Galac és Konstanca: 50. Belföldi paprika, ab Temesvár: 85. Délgyümölcsök, ab Konstanca: mogoró 80, mazsola 8-as 48, füge új 24, citrom Verdelli 830-as prima 1000, Terza 950.

Allatpiac

(Temesvár) A bánsági piacokon a helyzet változatlan a múlt héthez képest. A sertéspiac elég szilárd, ma már Temesváron is 21—21.50 a kövér sertés. Temesvári marha 7—11, minőség szerint. A marhapiac különben lanya az olasz export 2—3 heti szünetelése miatt.

(Bécs) Felhajtás 1794 darab, ebből román 169. Élénk üzlet mellett ökrök és prima tehének 5 garassal emelkedtek. Birkák a múlt heti árakat gyengén tartották. — Bécsi sertésvásár: Felhajtás 13447 darab, ebből román 636. Iger élénk üzletmenet, a prima magyar urasági disznók 10 garassal drágultak, a többi kövér disznók 5—8 garassal. Nehéz hussértés 5 garassal emelkedett, viszont a könnyű hussértés 3—5 garassal.

(Bécs) Sertésvásári felhajtás 840 zsir- és 2245 húsdisznó. Román ebből 288 zsir- és 58 húsdisznó. Ugy zsir-, mint húsdisznók 20—30 fillérrel emelkedtek. Bánsági hussértés ára 6.75—6.80, jugoszláv mangalicáé 6.30—6.90, román mangalicáé 6.40—6.80, magyar mangalicáé 6.50—7. Vásármenet különben közepeszerű.

(Milánó) Felhajtás 528 darab, árak változatlanok, dacára annak, hogy az olaszok szeptember elsejétől kezdve a vámot 10 centesimóval emelték.

(Brassó) Export ökör kg. 10—12, sertés kg. 18—22, igás ökör drb. 3000—5000, ló drb. 3000—7000, ló luxus 10.000—16.000.

Terménypiac

(Brassó) Buza 100 kg. 490—510, rozs 340—360, sörárpa 320—340, takarmányárpa 290—310, zab 280—300, tengeri 290—300, lencse 700—800, bab, fehér 400—500, burgonya 80—100. Széna préselt 130—140, széna, laza 90—100, szalma 40—50, korpá 240—250.

Értékes morzsák

Több katonaságot kér a város. Szamosujváron jelenleg egy tüzérségi laktanya van és — tüzérség. Volt valamikor gyalogság és huszárság is. A városi lakosság ma — gyalogságot kér. Ez nagymértékben emelné a gazdasági forgalmat, mivel egy gyalogezrednek sok mindenre van szüksége. A szamosujváriak ama régi kívánságát mi is leadjuk. Hátha sikerül...

A magyarság — Szamosujváron az egyezer lélekszámot valamivel meghaladja. Lénárd Bálint, a tagozati elnök. Itt is, mint általában az egész Szamosmegyében az a panasz, hogy a Párt nem elég mozgékony, nem elég aktív. Teljes átszervezésre lenne szükség, a falusi magyar rétegek bekapcsolására, ami a petyhüdt városi magyar életet felfrissítené. Gazdasági szövetkezés! Reménytelen és fásult a szamosujvári magyarság, nem lelkesíti, nem buzdítja, nem vezet senki őket. Talán nem is annyira vezérekre, mint inkább agilis, szív-lélek közkatonaikra van itt szükség, akik megmozgassák a reményteleneket. De sürgősen, mert a beolvasztás is fenyeget!

A románág türelmes, jóindulatú Szamosujváron. Nincs semmi faji háborúság. Morariu jelenlegi polgármester koncilias magatartása, tetőtől-talpig ur, akit románok, magyarok egyaránt tisztelnek. Nagyon ügyel arra, hogy a kisebbségek jogai ne szenvedjenek csorbát. Személye és munkássága sokak előtt példaadó lehetne!

Sport. A városi labdarúgó csapat, a „Spárta” évekként ezélt félmes erejű együttes volt. Nem ritkán meglepetéseket okozott a kolozsvári csapatoknak is. Aztán egyszer összeroppant, mert az anyagiak kifogytak. Ma már újból feléledt. Utóbb elért néhány érdemes eredményt. Oniú rendőrkapitány ez a korrekt és szolgálatkés rendőrőnök a csapat vezetője, aki rengeteget fáradozik a városi sportélet érdekében. Az ő munkásságának tudható be, hogy a Spárta nemrégiben is nívós sportversenyeket rendezett s hogy a közönség ismét gyakrabban keresi fel a sétatéri ideális fekvésű sporttelepet.

A sporttelepen kívül két tenispályája is van a városi fiatalságnak.

A város lélekszáma nem igen mutat növekvő grafikont. 1890-ben például 5805 ember lakott Szamosujváron. Tehát közel hatezer... Ma hétezer körüli a lélekszám... Negyvennégy év alatt tehát alig valami a szaporulat... A szomszédos Dés például tíz esztendő alatt 4-5 ezres emelkedést mutat ki.

A pápai nuncius — erdélyi körútján Szamosujvárra is eljött. Valerio di Valera igen barátságos és előkelő ur. Hosszú görög. kat. püspök kíséretében szemlélte meg a templomunkat s fogadta a testületek küldöttségeit. Az örmény lelkész, Alexa Ferenc olasznyelvű beszédben üdvözölte, ami láthatóan kellemesen érintette a nunciust.

Néhány szamosujvári gyorsfénykép jelentős személyekről

Tódorfi Lukács — a város utolsó magyar polgármestere. Alacsony, szinte ősz, kedves, szimpatikus öreg ur. Odon udvarházában éldegél, de minden jótékonyági mozgalomban résztvesz, nemcsak tanáccsal, de pénzzel is. Fiatal poéták melegsívi mecénása.

Duha Kristóf volt polgármesterhelyettese. A Magyar Párt tb. elnöke. Mint hajdani „principális”, ő is minden jótékony ügy lelkes támogatója.

Özv. Dobosi Joachimmé, a Jótékony Nőegylet elnöknője. Elaggottak, árva és szegények mindig tettekre késztetője. Az ő érdeme az, hogy egy csomó szegény családnak van mit egyek és van hol melegedjék kemény tél idején. Sok évtizedes jótékonykodó munkája felejthetetlenül örökíti be a városka történetébe.

Dr. Papp Bogdán. Híres régi (és híres gazdag — valamikor, persze...) örmény család a Papp... Dr. Papp Bogdán ügyvéd a mai ág. A földreform s a bankbukás millióit vitték el. „Ma sokszor nincs élelemre pénzem” — mondja. Nem szégyelem, kimondom. Ha 19-ben kimegyek Magyarországra, most jól álllok... De én itt maradtam, nem futottam el. És bizony abban is, hogy megjavul még a gazdasági helyzet.

Szamosujvár utja a duggazdag Armenopolistól a koldusszegény Gherláig

Szamosujvár évtizedeken át így élt a közudatban: a duggazdag örménymetropolis... Egy gazdag, sok romantikával átszőtt városka, ahol dagadt bukszája örménynabok mulatoznak esténként a vendéglői terrazon, összeülve a mulatós huszártisztekkel. Van pénz, jókedv bőven.

...Aki manapság megfordul Szamosujváron, már másként vélekedik. Azt mondja: koldusszegény, unalmas falu az, kérem! Alig járkal valaki az utcákon. Olyan sivár, pénztelen és reménytelen hely, hogy jön az embernek, hogy sirjon fölőtte, vagy elfusson.

A krónikák szerint az örmények az 1600-as évek vége felé kezdtek Erdély irányába húzódni. Gyergyószentmiklóson, Csikszépvizen és Beszterce környékén telepedtek le, ahová Moldovából érkeztek. A nagy örmény püspök Verzereszkul Oxandius, 1700-ban engedélyt kapott Lipót királytól, hogy a mai Szamosujvár helyén az „Örményvárost” felépíthesse.

A város helyén ez időben az igénytelen Gerla nevű faluska (innen jön a város mai román elnevezése, egy h betű betevésével: Gherla) terült el, déli oldalán még állott a római idők-ből megmaradt erőd, a „Casa Stativa Congri Romanorum”, amelyben annakidején az erdélyi légión egy lovashadosztálya táborozott. Az egész kietlen és berkekkel sűrűn hálózott vidéket 12.000 forintért vették meg az első örmény városalapítók.

1700-ban tették le a város alapkövét. A tervrajzot Alexa örmény mérnök készítette, akit a tudós Verzereszkul püspök Rómából hozott magával. Ő építette fel a várost, úgy, hogy az ma is látható. Meg kell adni, hogy értett a városépítéshez! A főterbe kapcsolódó nyílegyenes utcák, az épületek egyszerű és izléeses stíljé, a helyesen beosztott terek és piacok, mind azt bizonyítják, hogy Alexa tudott várost építeni, úgyhogy az csinos és esztétikus is legyen s az aránylag kis terület gazdaságosan legyen beosztva.

Körülbelül 3000—4000 örmény alkotta a város első lakosságát. A szép és büszke új várost ez időben Armenopolisnak (örményül: Hajálghákh) nevezték.

Ezek az első örmények csakhamar élénk kereskedelmi életet kezdtek. Állatokat vittek szerteszét eladni az országban, szőnyegeket, bőrt. Nemsokára országsszerte, sőt a szomszédos birodalmakban is ismerték a villogószemű és igen ügyes szamosujvári kereskedőket, akik így gazdagodtak, sikerben, pénzben egyaránt.

Feljegyzések szerint: „az örmények évenként eladnak a különböző országokban több mint százezer marhát: Olaszországba is sokszor elmennek”.

De megjelentek az örmények sokszor Bécsben is, az uralkodónál (II. Apaffi Mihály után Erdély Habsburg uralom alá került), akinek értékes ajándékokkal kedveskednek. Az uralkodók ennek ellenében különböző szabadalmakat adtak Armenopolisnak, ami természetesen mind hozzájárult a város virágzásához. Egy, ilyen ut alkalmával a sok szép és értékes ajándékoktól megfáradt az örményeknek I. Ferenc császár a főterei templomban őrzött nagyhírt és nagyértékű Rubens-képet, amit a szamosujváriak büszkén őriznek ma is.

Eképpen gyarapodott Armenopolis tiszteségben és minden földi javakban és adott tápot arra, hogy így regéljen róla a fáma: a duggazdag örmény-metropolis...

1883-ban a város felvette a Szamosujvár nevet.

Az idők folyamán az örmények teljesen beolvadtak a lassan beszívargó magyarságba, akik a szép és gazdag városba igen szívesen költöztek. Büszkén nevezték magukat magyaroknak s városukat magyar-örmény metropolisnak.

Aztán megkezdődött a duggazdag Szamosujvár hanyatlása is.

Jön a dekonjunktúra. Szamosujvár elveszti külföldi exporthelyeit: az állatkereskedelem megszűnik. A földreform gyors végrehajtása — elviszi a földeket. Máról holnapra vagyonok vesznek el. A legendás milliós vagyonok fölött megsuhan a végzet szele...

Volt egy csomó gyár: téglagyár, szalámi-gyár, bórgyár, gombgyár, szappangyár. Ma nincs! Eltörölötte őket az adózási rendszer, ami az erdélyi gyárakat majdnem egytől-egytig megölte... Aztán a bankbukások! A megmaradt betétek odavesztek... S minek ezt tovább részletezni, tény az, hogy Szamosujvár koldusszegény lett.

Le lehet írni: a tegnapi duggazdag örmény, vagy ahogyan a törzslakók mondták — magyar-örmény Szamosujvár meghalt!!! Végleg!

A több ezer örmény a rossz idők miatt elvándorolt a város területéről. Ma alig van Szamosujváron hat-hétszáz... Körülbelül hét-

ezer az összlakosság száma. Hétezerből hat-hétszáz az örmény! Szamosujvár ma egy szürke, szegény, jelentéktelen vidéki kisváros!! Az örmény metropolis meghalt.

Egy színült eltűnt Erdély vésznapjáról!

Ami pénzforgalom van a városban — azt a hivatalnokok csinálják. Belőlük él az egész kisváros.

Másból nincs miből...

Az örmény püspök is áttette rezidenciáját Bukarestbe.

A görög katolikus — Kolozsvárra.

A teológiát is Kolozsvárra vitték.

Ez mind szegényebbé tette a várost!!

Semmi élet, semmi forgalom!!

Este kilenckor már üres az utca. Pangás, pénztelenség, lemondó sóhajtozás: ma Szamosujvár.

Mivel lehetne segíteni a haldokló Szamosujváron?

Román és magyar egyöntetű vélemények: Elsősorban: pénzzel!!

Adókönyvités, mert az egész város el van adósodva.

Jöjjön vissza az örmény- és görög katolikus püspökség s a teológia.

Megnyitni az elzárt exportpiacokat!

Valahogy így talán még meg lehetne menteni Szamosujvárt a teljes elalvástól. Másik lőnben ez a szép, izléeses, de vérszegény város végleg Csipkerózsika álmába merevül.

Szamosujvári ablak

A pénzügyminiszter ur gyönyörű szavakat mondott nemrégiben az „adóbéke”-ről. Kijelentette: „Adófizetés tekintetében hajlandó vagyok minden könnyítést megtenni. A kiméletes adóbehajtásokért pedig felelek...” De hát azok a kis vidék funkcionáriusok!! Ők csinálják a bajt mindig... A szamosujvári utcán például mostanában sűrűn látni ezt a képet: Szekerek haladnak az adóhivatal felé, butorokkal megrakva. Kisemberek butorabokait viszik a fáradtan s szomorúan butoroktól lovak. Öreg, évtizedes butorabokait, amik már teljesen összeforrtak gazdájuk életével, aki igazán szívesen fizetné adóját, de hát ha nincs miből... Nagyon szomorú látvány ez az egész!! S az is, hogy egy ügyvédől, adóhítről fejében — a törvények ellenére — elvitték az írógépét is!! Butorok a szekéren... Könyv pedig utánuk. Kisvárosban ez szegény is! Meg aztán, ha már a butorokat viszik, ott már teljesen beült a vég... Reménytelen és szomorú képeket lát az ember, h kinéz a szamosujvári ablakon. „Adófizetés tekintetében hajlandó vagyok minden könnyítést megtenni”. Pénzügyminiszter ur: nézzon be maga is a szamosujvári ablakon!!

Szamosujvári nevezetességek

Az örmény katedrális — nemcsak Szamosujvárnak, de egész Erdélynek egyik legrégebb s legmonumentálisabb épülete. „Bazilika” — ahogy a régi könyvek írják. 1748 szeptember 18-án kezdtek építeni. Kostal János püspöki helyettes és nagyprepost tette le alapkövét. Évtizedeken át épült, közadakozásból. Maga Mária Terézia császárnő is adott 1754-ben 5600 forintot. Gyönyörű kupoláját Kapatan Gergely, nyolc remekművű tartóoszlopát Verzar Vártán csináltatta. Az oltárokat — a céhek. 1759-ben mondták (szept. 8-án) az első szentmisét az új templomban, de csak 1804 június 17-én szentelte fel Mártonfi József püspök.

Örmény muzeum. Szangatt Kristóf tanár, az „Armenia” című magyar-örmény folyóirat egykori szerkesztője hozta létre. Örmény vonatkozású tárgyakat (érmék, könyvek, ruhák, kéziratok) őriz. Kezelője a mindenkor örmény plébános.

Nem panaszláda, csak — panaszfiók

Miről panaszkodnak a szamosujváriak? Kivétel nélkül a postai kézbesítésről! A postai törvények szerint a küldemények kézhez kézbesítendők...

A szamosujvári postások nagy gyorsan végigszaladnak az utcákon s a leveleket bedobják az ablakon, ha nyitva van, ha nem, a kapu alatt csuszatják be...

Igy gyorsabban végeznek a „kézbesítéssel”, időt nyerne, csak az a baj, hogy a levelek jórésze elvesz e módszer mellett...

Panaszfiókunkat éppen ezért a postaigazgatóság asztalára üritjük.

Kérve a kéz-be-si-tés régi és megszokott formájának visszaállítását.

Egy város, ahol mindenki „műkedvel”...

Külön cikkben kell megemlékeznünk a szamosujvári műkedvelő életéről.

A városi magyarságnak ma ez az egyetlen életmegnyilvánulási területe.

Epp ezért, ugyszólva mindenki műkedvel a városban. Műkedvel a vállalati igazgató, műkedvel a névtelen borbélyfiu.

Ez a „műkedvelés” azonban nem nívótlan és nem neveléses. Komoly kulturális munka, értékes műveltségterjesztő, a magyar nyelv tiszta őrzője és ápolója.

Messzi vidéken példának emlegetik a szamosujvári műkedvelőket! Enyedi Bálint rendező, aki a fárasztó napi munka után újabb munkát vállalva, közel másfél évtizede vezetés szerepet visz közöttük. Fáradhatatlanul irányít és rendez. Az erdélyi vidéki magyar élet, a Szamos tájain igen sokat köszönhet az ő lelkes és irányítmutató munkájának.

A város két magyar műkedvelő egyesülete váltakozva rendez kulturstélyeket és hoz ki darabokat.

A műkedvelők között a sokévi játék után már elsőrangú színészek is vannak, akik, mint „hivatások” is megállanak a helyüket.

Néhány nevet idejegyzünk, mint akik legtöbbet munkálkodnak a magyar kultúra érdekében. Ime: Szócs Béla, Gábor József, Dudut Ilonka, Károly Juci, Begidsán Ferenc, stb., stb.

A szamosujvári műkedvelők megérdemlik nemcsak a tapsot, hanem a nyomtatott elismerést is!!

Mert ismétljük: ma ők jelentik Szamosujváron az élő magyar életet!

Falu lesz Szamosujvár?!! Nem!!

Egyik erdélyi napilapban cikk jelent meg s ennek egyik fejezete azt trágyálja, hogy a szamosujváriak le akarnak mondani a közterhek miatt a „város”-jellegéről és falu akarnának lenni...

A szamosujváriak tiltakoznak. Szó sincs róla! Azt már megse!! Nem és nem! Város voltunk és, ha kell, úgy halunk meg. De falu nem leszünk soha!

Ez a kis „jellegcsere” már ugysem segitene sokat...

angol—olasz—francia egységlront a Beck-támadás ellen

Lengyelország ujjong a nagyantant pergőtűzében

arsó a nemzetközi ellenőrzés alól való felszabadulást, a nagyhatalmak színt a békeszerződések és a Népszövetség komoly veszélyeztetését látják a kisebbségvédelmi kötelezettségek lerázásában

Kedden vagy szerdán vonul be a Szovjet a Népszövetségbe

Genf, szeptember 16.

ma a népszövetségi viták, mind pedig az európai közvélemény érdeklődésének a szempontjából a lengyel bejelentés áll. Kétséget érdemi részéről fogva, tehát amiatt, mert a kisebbségi jogvédelem sorsáról van szó, hanem kiváltképpen a fellépés vakmerő kihívó jellegének következtében. A Népszövetség uraló angol—francia—olasz egységlront Lengyelország eljárásában lázadást és érvénytelenítést lát az amugyis megrendült genfi békezmény, valamint a békeszerződés egy részének ellen s ezért tegnap fel is vonultatta nagygyűlést, hogy a lengyel támadást, amely nyilvánvaló kárörömmel töltötte el Berlint és Tokiót s általában a Népszövetség ellenségeit, észszerűen és a nagyhatalmi tébolyban szendő Varsót lépése veszélyességére figyelmeztessék.

A közgyűlésen — amint röviden már jelentettük — elsőnek Simon angol külügyminiszter foglalkozott a lengyel bejelentéssel s utalt rá, hogy Anglia és a többi államok delegá-

ciói, amelyek az 1919. augusztus 28-iki egyezményt aláírták, emlékeznek, miszerint Lengyelország elfogadta a kisebbségvédelmi kötelezettségeket a Népszövetség kezességével. Nem tudják elfeledni a versaillesi békeszerződés 93. szakaszának tartalmát sem, amellyel bizonyos speciális előírások mellett az új Lengyelországot létrehozták. Lengyelország akkor kötelezőnek ismerte el magára nézve a szóbanforgó határozatokat. Most tehát nem rázhatja le azokat egyoldalú módon. Az angol külügyminiszter azzal fejezte be hozzászólását, nem hiszi, hogy ez volna a szándéka a lengyel kormány. Ezután Barthou is emlékeztetett arra a kisebbségvédelmi egyezményre, amely 1919. nyarán Lengyelország és a szövetséges nagyhatalmak között létrejött. Franciaország nincs ellene azoknak a módosításoknak, amelyekre maguk a szerződések módját nyújtják, de azt tartja, hogy egyetlen államnak nincs joga önkéntesen elszakítani ezeket a módosításokat, mégkevésbé tüntetésképpen a többi szerződő hatalommal szemben. Ő sem akarja hinni, hogy Beck nyilatkozatának ez az értel-

me, mert megengedhetetlen, hogy a népszövetségi közgyűlést ultimátum, vagy befejezett tények elő állítsák. Barthou azt a reményt fejezte ki, hogy Lengyelország megváltoztatja elhatározását. Végül Aloisi báró, az olasz főkdelegátus arra mutatott rá, hogy a lengyel elhatározás valójában nem egyéb revízió. Ha pedig a revíziót az egyik téren alkalmazták, akkor megengedhető más problémák tekintetében is, amelyek fontosabbnak látszhatnak, mint a kisebbségi kérdés. A szónok kiemelte, hogy az olasz felfogás szerint a szerződéseket általánosan hozzá kell idomítani az idő változó szükségleteihez, mert csak így biztosítható a béke. A szerződésbeli kötelezettségeket azonban mindaddig tiszteletben kell tartani, amíg új rendelkezésekkel nem helyettesítik őket.

Ilyképpen az angol—francia—olasz népszövetségi front egységesen szembeszállt a lengyel állásfoglalással s azt elítélte, mint amely veszélyes a népszövetségi és nemzetközi élet alapelveinek a szempontjából.

Az angol sajtó a kisebbségi kérdés fontosságáról

Az angol sajtó behatáron foglalkozik a lengyel bejelentés következtében beállott helyzettel. A Times utal arra, hogy a békék megalkotói jól tudták, milyen fontos szerep jutott a múltban és jut a jövőben is a kisebbségi jogvédelemnek a háborúk előidézésének a szemérmességéből s ezért építették ki 1919-ben a kisebbségvédelmi rendszerét. Ez azonban soha nem volt általános, tehát alaptalanul bántja Lengyelországot. Jó lesz, ha a hatalmak, amelyek a kisebbségvédelmi egyezményeket aláírták, nem engedik szétrombolni ezt a rendszert.

A Daily Telegraph megállapítja, hogy Lengyelország külön utra lépett ezzel az elhatározásával. A Morning Post Beck lépésében madást lát a békeszerződések és a francia Népszövetség ellen. A Daily Herald is úgy fogja a dolgot, mint az 1921-beli francia—lengyel szövetségi szerződés nyílt megsértését. A Reuter-iroda genfi jelentése szerint a lengyel bejelentés meg vannak elégedve Simon angol külügyminiszter mérsékelt hangjával, de Barthou hangja erősen felingerelte őket, ami lejjebb sem alkalmas az amugyis elhidegülő angol—francia viszony megjavítására. Az Evening News című estilap azt a szenzációs közlést közli, amely szerint

a lengyelek el vannak szánva a Népszövetségből való kilépésre, noha ezt az elhatározásukat genfi delegációjuk tagadja.

A francia sajtó üdvözlöi Simon és Aloisi magatartását, amely lényegében azonos Barthou helytelenítő állásfoglalásával. Egyetlen államnak sem szabad megengedni, — írják a lapok —, hogy nemzetközi kötelezettségei alól önkéntesen kiválassza magát. Sajnálják, hogy Lengyelország nem választott megfelelőbb módot kívánsága érvényesítésére, amelynek lényegét egyébként tökéletesen megértik. Egyes párisi lapok ellenben azt is sajnálják, hogy az olasz főkdelegátus ismét felvetette a revízió kérdését ezzel még puszkaporosabbá tette a genfi légkört. Ez az első eset, szerintük, hogy egy nagyhatalom megbizottja a Népszövetség plénuma előtt elvileg a revízió mellett nyilatkozt.

IDEGESKEDNEK A CSEHEK

A Temps a Beck-függyel foglalkozva komolyan ítéli meg a helyzetet, amely szerinte, veszélyes válságot idézhet elő. Lengyelország az új kötelező szerződés revízióját, valamint új általános kisebbségvédelmi szerződésrendszer megkötését kívánja. Ha ezt a kívánságát teljesíteni lehet, amely körülmény azonban nem forog fenn, Lengyelország rossz szolgálatot tesz az ügynek, ha a Népszövetséggel

való együttműködését egyszerűen megtagadja ebben a vonatkozásban.

Erdekes a cseh sajtó állásfoglalása is, amely idegesnek mondható. A prágai lapok egyöntetűen megállapítják, hogy Beck lépése s erre válaszul Aloisi olasz főkdelegátus nyilatkozatai a revizionizmus újraedését jelentik. A Prager Presse Angliában bizakodik, amely nem fogja tűrni a Népszövetség tekintélyének a kisebbsítését és az alapokmány rendelkezéseinek a megváltoztatását.

LENGYELORSZÁG TOMBOLÓRÖMÉBEN

Ugyanekkor Lengyelország ujjong külügyminisztere nagy vihart támasztott fellépésén. A lengyel sajtó valóságilag hozsannát zeng Becknek s buzdítja, tartson ki és ne tágítson bejelentett elhatározásától. Ez az egyedüli út, — írják a lapok —, amelyen Lengyelország nagyhatalmi helyzetének biztosítása felé halad. Ne higgye többé senki — jelenti ki a Ga-

zeta Polska, a lengyel kormány félhivatalos lapja —, hogy Lengyelország megelégszik az ígérettel és megváltoztatja magatartását. Még az ellenzéki sajtó is örül, hogy Lengyelország megszabadul a jogtalan nemzetközi ellenőrzés alól.

Varsóban pénteken este 300 ezer főnyi tömeg hatalmas rokonszenvtüntetést rendezett Beck mellett. A szónokok hangoztatták, hogy Lengyelország a jövőben megköveteli, hogy egyenlő bánásmódban részesüljön a többi nagyhatalommal s csak azok a kötelezettségek háruljanak rá, amelyek általánosak.

Lengyelország több nagyobb vidéki városában is hasonló hazafias tüntetések zajlottak le.

A LENGYELORSZÁGI UKRÁNOK VEZÉRE SZINTÉN KIKEL BECK ELJÁRÁSA ELLEN

A lengyel diplomáciai pücs által legközelebb érintett ukrán kisebbség vezére, Le-

viczki Dimitri, aki elnöke a lengyel parlament ukrán csoportjának, kijelentette, hogy a lengyel kormány bejelentése most már feljogosította az ukránokat arra, hogy ők is diplomáciai akciót indítsanak a versaillesi békeszerződés ellen, amely nem biztosítja jogaikat. A genfi bejelentés óta hatmilliónyi lengyelországi ukrán sorsa a varsói kormány kényekedésétől függ. Leviczki is azt tartja a nagyhatalmak képviselőivel egyetértőleg, hogy a lengyel kormány eljárása egyoldalú és önkényes, mert nem foszthatja meg a lengyelországi ukránokat attól a joguktól, hogy panaszukkal továbbra is a Népszövetséghez forduljanak.

KEDDEN VAGY SZERDÁN VESZI FEL A SZOVJETET A NÉPSZÖVETSEGI KÖZGYŰLÉS

Barthou sajtónyilatkozata szerint a Szovjet-szövetség felvételének az utjából elhárult minden akadály s még csak az ünnepélyesség napjának a megállapítása van hátra. Beavatott népszövetségi körökben azt hiszik, hogy a politikai bizottság hétfőn máris tárgyalás alá veszi a Szovjetszövetség hivatalos jelölésének kérdését s így valószínű, hogy a közgyűlés kedden vagy legkésőbb szerdán mondja ki nagy ceremónia keretében a felvételt.

Sir Simon angol külügyminiszter pénteken este hazautazott Londonba, ahonnan állítólag csak a hét második felében tér vissza Genfba, mert nem akar jelen lenni a Szovjet felvételénél. Simonnak ezt az elhatározását azzal magyarázzák, hogy a londoni sajtó nagyrésze az utóbbi időben hevesen támadta az orosz felvétel elősegítése miatt s ezért jobbnak látja távolmaradni az ünnepségtől.

A kisantant állandó tanácsának üléséről tegnap este közleményt adtak ki, amely szerint a kisantant-államok a Szovjetszövetség felvétele mellett fognak szavazni. Ugyanilyen értelemben foglaltak állást a Balkán-egyezményt aláírt államok is.

A kisantant állandó tanácsa ezenkívül megelégedéssel vette tudomásul Francia- és Olaszország közeledését, amely alkalmas arra, hogy a kisantant és Olaszország között is közeledést hozzon létre, ami minden szempontból kívánatos.

ELMENT A TAVIRATI MEGHIVÁS LITVINOVNAK

Legújabb jelentés szerint szombaton délből 1/4 órakor a Népszövetség főtákarása táviratilag küldte el Litvinovnak a meghívót 40 aláírással. A meghívó szövege mindössze néhány mondat s felszólítja a Szovjetszövetséget, jeleltesse magát a Népszövetségbe való felvételre, mert ez üdvös lenne a világbéke szempontjából. Az orosz választ vasárnap este váráják Excevenex felsősavoyai fürdőhelyről, ahol Litvinov és az orosz delegáció várakozik. Ertesülések szerint a szovjetdelegáció negyven tagból áll. Köztük van Rosenberg párisi ügyvivő, valamint Boris Stein helsingforszi szovjetkövet is, akivel kapcsolatban az a hír járja, hogy őt választják majd meg a Népszövetség helyettes főtákarjának.

Lehetségesnek tartják, hogy a népszövetségi közgyűlés már hétfőn megszavazza Oroszország felvételét és ez esetben a szovjetküldöttség kedden jelenik meg először a genfi fórumon.

Egyetlen tisztviselő sem bukott el a marosmegyei nyelvvizsgán

Lám, hogy iudnak, ha egy kis jóakarattal vannak irántuk

Marosvásárhely, szeptember 16

A marosmegyei kisebbségi tisztviselők pár nap óta tartó nyelvvizsgáztatása pénteken este fejeződött be. A vizsgák eredményét szombaton délután 6 órakor hirdette ki a vizsgáztató-bizottság elnöke, Porubski prefektus. A bizottság tagjai a megyefőnök és Ciortea gim-

náziumi tanár, akik rendkívül emberiesen viselkedtek a vizsgázókkal szemben és akik úgy a szóbeli, mint az írásbeli vizsgákon csak közgazgatási jellegű kérdéseket tettek fel, az 58 vizsgára rendelt tisztviselő közül, akik között 3 szolgabíró és egy prefekturai főtisztviselő is volt, — egyetlenegy sem buktat el.

LEGUJABB

ELFOGTAK MIHAJLOFFOT

Athéni jelentés szerint a törökországi Kirkinisse városka rendőrsége letartóztatta Mihajloff Ivánt, a macedón forradalmi komité hűs vezérét, akit a bulgár kormány életre-halálra üldözött. Mihajloffal politikai menekülteként bántak mindaddig, amíg az ankarai kormány nem dönt sorsa felől. A macedón függetlenségi

vezér feleségével együtt szökött Törökországba.

REKORDTERMES MAGYARORSZÁGON TENGERIBEN ÉS BURGO NYÁBAN

Budapestben most adták ki a hivatalos terméjelentést, amely szerint a tengeri és

burgonyatermes különösen kedvező. A tengerben katasztrális holdanként 10.99 mázsa a hozam és összesen 21 millió 694 ezer 703 mázsa szemeszengeri-termés várható, ami 3.6 millió mázsával több a tavalyi termés mennyiségénél. Burgonyában még jobb a termés, amennyiben 24.2 millió mázsát várnak, azaz 5.6 millió mázsával többet a múlt évi termésnél. Cukorrépából 9.4 millió mázsa várható, azaz 27 ezer mázsával többet a tavalyi termésnél. A szőlőnek ártott az eső, amely különösen a csemege-szőlőben okozott nagy kárt.

ISMÉT ELITÉLTÉK MESKÓT

A budapesti törvényszék felekezet elleni igazgatás vétsége miatt 2 heti fogházra ítélte Meskó Zoltánt, a levitézlett nyilatkeresztés vezért, mert lapjában a Nemzet Szavában vezércikk jelent meg, amelyet az ügyészség alkalmasnak látott a keresztényeknek zsidók elleni igazgatására. Meskó az ítélet ellen fellebbezett.

GERMAIN MARTIN

francia pénzügyminiszter véglegesen összeállította az új állami költségvetést, amelynek bevételi összege 47 milliárd 22 millió frank, kiadási végösszege pedig 46 milliárd 984 millió. Eszerint a költségvetés 38 millió franknyi többletet irányoz elő.

SPORT

Atlétika

A BELFÖLDI ATLÉTIKA KÉT ESEMÉNYE VASÁRNAP:

Kolozsvárt: Románia ifjúsági bajnokságai a KAC rendezésében.

Petrozsény: Románia pentatlon bajnoksága a Jiul rendezésében.

A székelyudvarhelyi Kolping szeptember 15-én rendezti atlétikai versenyét és a labdarúgó villámturnát, melyen, hírszerint, a kolozsvári, brassói, segesvári, csiki és a gyergyói Kolping-egyesületek csapatai és atlétái is részt vesznek.

„Mindig a középtávú futók nagy teljesítményei

lendítették fel az egyes országok atlétikáját” — mondja cikkében Gáspár Jenő, a neves magyar tréner, aki jelenleg Olaszországban működik. A finnek Nurmi, a németeket Peltzer dr., az olaszokat Beccali, a franciákat Ladoumégue lendítette fel a nemzetközi magaslatra. Sikerük sarkalta, vonzotta a többi. A magyar Szabó torinói csodálatosan szép futása és győzelme után a magyar atlétikán a sor, hogy ezt a szabályt igazolja.

Németország—Finnország atlétikai viadal kezdődött meg Berlinben. Kétségtelenül ez az év legnagyobb atlétikai eseménye, amely az európai elsőséget van hivatva eldönteni. Valószínű, hogy kis különbséggel a finnek győznek.

TORINO

és

TOKIO

Sievert remek 8103.245 pontos dekalton eredményének értékét emeli, hogy az utolsó két számot sérült lábbal küzdötte végig. Ha ez a balszerencse nem éri, biztos a világrekord

Metcalf, az amerikai néger csodafutó, aki Tokióban 20.2 mp-el fantasztikusan jó világrekordot futott 200 méteren

A Nemzeti Bajnokság vasárnapi mérkőzései

Temesvár: Kinizsi—Ripensia

Nagyvárad: NAC—Universitatea

Arad: Crisana—Gloria CFR

Bukarest: Juventus—AMTE

Nagyszeben: TAC—Romania selejtező A Crisana játékjogát visszaadták, mert igazolta, hogy kifizette a Hungáriának a Barátságjáró díjazást. A Crisana még tartozik a szövetségnek huszezer lej, de erre hal-

déket adtak, hogy a bajnokság ne szenvedjen emiatt.

NEM BUKARESTBEN, HANEM NAGYSZEBENBEN LESZ A TAC—ROMANIA megismételtett nemzetibajnoki selejtező. Mindkét egyesület számos „drukker” kíséretében érkezik a semleges városba.

Tenisz

KOLOZSVÁR

Universitatea—Gloria CFR Arad 3:2, Camarescu kupa mérkőzés.

Uzás

800 MÉTEREN VILÁGREKORDOT USZOTT

a japán Makino Tokióban. Ideje: 10 p 07.2 mp. A régi világrekordot is ő tartotta 10 p. 08.6 mp-cel. Japán egyre megszerzi a világrekordok többségét!

Uszooerseny Tusnád. Vasárnap Tus-

Szerkesztői üzenetek

G. Gy. Udvarhely. A kért cím a következő: Katz Dénes, Kolozsvár, Str. Regina Maria 7.

Hü olvasó, Belényes. Sorsjegye nem nyert.

Cs. T., Temesvár. Bizonyára értékesítheti mézkészletét Brassóban is. De cégek címeit itten elvi okokból nem közölhetjük. Ha kérését megismétli és válaszbélyeget küld, szívesen megadjuk néhány nagyobb cég címét, akiknek ajánlatot tehet. De legjobb volna, ha hirdetést adna fel.

K. Dávid, Szatmár. Szerb sorsjegyei nem nyertek, ugyszintén a Baulose sem. Olasz Vöröskereszt sorsjegyét 40 lírával húzták ki, abból természetesen lejön a 20 százalékos adó. Szevénye azonban tovább játszik.

St. Antal, Parajd. Az olasz Vöröskereszt sorsjegy 40 lírát nyert, ebből levonják a 20 százalékos adót. Szerb sorsjegyét 10 dinárral húzták ki. A nyerményszelvény tovább játszik.

D. J., Bukarest. Francia kötvénye nem nyert.

Doktorné, Marosvásárhely. Hírek között 1 megjelenés 4 sorig 100 lej. Apróhirdetés állástkeresőknek 3 lej. Hirdetésének egyszeri közlése tehát 42 lej, de ha 3 közlést fizet, vagyis beküld 126 lejt, akkor az apróhirdetést negyedszer ingyen közöljük.

É. Zs., Kolozsvár. Prózája még nem érett Elbeszéléseiből hiányzik a kerek átgondoltság. Érzelmi és gondolati kavardásait igyekezzék szilárdabb formákba kiönteni, amihez mindenekelőtt az iróniás elszájtítására van szükség. Olvasson jó magyar prózairókat! Móriczat, Nagy Lajost, Reményik Zsigmondot, stb.

G. Hilda, Margitta. Nb. soraira Tanódy Endre dr. válaszol a konverziós tanácsadó üzenetei között, ugyanerre a jelígre.

N. U. olvasója. Mérnöki cím viselésére csak az jogosított, akinek mérnöki oklevele van. A katonaságnál, tudomásunk szerint, a mérnöki oklevél külön kedvezményt nem biztosít. Az 1879:XL. t. c. 45. paragrafusa rendelkezik e kérdésben.

G. B., Nagyvárad. A téma ki van merítve, Helyesebben: a téma még egyáltalában nincs kimerítve de akármennyit és akárhogyan is szólunk hozzá, csak növeljük az idegességet és bizonytalanságot. Nem érdemes ma már a kérdést felszínen tartani, mert tényekkel állunk szemben. A kormány és a törvényhozás

nádon országos uszóverseny lesz, melyen a temesvári Ilsa és a bukaresti Liga Na- vala uszói vesznek részt.

Kerékpár

Világrekordot javított Antoine belga kerékpáros a 2000 méteres állórajtos távon. Ideje 2 p. 34.2 mp. (Régi rekord: Meyroux francia 2 p. 37 mp.)

döntött és a konverziótörvény, valamint a banktörvény pontot tett a monda- végére. Gyógyulási folyamatnak kell következnie, amit azonban nagyon kell várni a „hozzászólások” és hiu remé- nyeket táplálnak a felvetett gondolatok melyekből — sajnos az Önökből sem — semmi sem kerül megvalósításra.

F. E. Nagyon szívesen segítenék önö- és kedves fián, ha ez nekünk módunkban állna. Csak hogy a szerkesztőségnek legjobb akarat mellett sem áll módja- ban állást és megélhetést szerezni. Leg- jobb volna, ha apróhirdetést adna fel vagy a munkaközvetítő hivatalok segí- ségét venni igénybe. Mi magunk — saj- nos — nem vagyunk annyira minden- hatók, hogy kérésének eleget tudjunk tenni.

B. Árpád, Ilyefalva. Cégek címeit, be- szerzési forrásokat ebben a rovatban el- vi okokból nem ajánlhatunk. Szíveske- djk kérését megújítva, válaszbélyeget levelet küldeni, abban szívesen szolg- lunk brassói címeikkel. De azt hisszük, hogy a legközelebbi gyógyszerárban vagy drogériában is megkapja a kíván- vegyszert.

T. István, Galócás. Az „Anyanye- vünk” megrendelhető a B. L. könyv- osztályában, vagy pedig Kacsó Sándor hírlapírónál. (Brassói Lapok szerkesztő- sége, Brassó). A francia nyelvtanokról vonatkozólag könyvosztályunk küld ön- nek ismertetést.

Rendes olvasó. Szíveskedjék közvet- nül kozmetikai rovatunk vezetőjéhez fordulni. Címe: Várady Ilus, Wien, Kärntnerstrasse 21. A kért részletes fel- világosítást csak ő tudja megadni.

Parketta

GROSS PETER néli parkettgyár Rt., Fekete-halom lerakva, vagy lerakás nélkül Megrendelhető Fekete-halom telefon 15, vagy Zeides keféüzleté- ben, Fekete utca

A világhíró
Charles Baudouin
geni egyetemi tanár könyvének
magyar kiadása!

Az önfegyelmelés művészete

Gyakorlati tanácsokkal és utalgazítások- kal segítségére sietünk ezen önyv útján az OLVASOMAK.

A tartalomjegyzékből: Előszót írta Dr. Völgyesi Ferenc törv. orvos Akarat- nevelés — Buddhizmus — A nagy böl- csélok — Erlelmi gyógyítás — Lelki gyógy- mód — A hipnózis szuggesztio — Esz- szerü meggyőzés — Pszichoanalízis — Önszuggesztio, stb., stb.

Ára csak 90 lej.

Kapható:

A Brassói Lapok Könyvosztályában
Brassó, Kapu-utca 56—58.

Szenteljünk naponként 15
percet egészségünknek!

MÜLLER: AZ ÉN MÓDSZEREM

(elnöttek számára ára 75.— Lej)
megtanít arra, hogy lesz a testünk
szép — és marad — üde és fiatal
Gyermekek számára ára 75 — Lej
Gondoskodjunk gyermekeink fejlő-
déséről. — 116 képes ábra.

Kapható:

BRASSÓI LAPOK KÖNYVOSZTÁLYÁBAN
Brassó, Kapu-u 56—58, az udvarban

APRÓHIRDETÉSEK

Egy szó 4 lej. vastag betűkből 8 lej. Legkisebb hirdetés 10 szó. Állástkeresőknek, vagy ugyan- azon szövegű hirdetés negyszeri feladásánál 25% engedmény. A hirdetés díjak előre fizeten- dők. Támpéldányt nem adunk.

Hacsak 1—2 napot tölt is Brassóban,

szálljon meg a HOTEL MODERN PENSION-BAN, mert az otthon kényelmét pótolja. — Napi áraiak mérsékelték! — Levélcímünk: Str. Reg. Maria 68. Telefon számunk 7—55.

Vétel-eladás

Hidraulikus olajprest és egy 21. „Ganz”-hengerekéket keres- sek vételre. Eladók 50 HP. in- dikált félstabil gőzgépet. Köz- vetítőket díjazom. Ing. Elias Győző, Timişoara IV. Bulev. Duca 27.

Keresünk egy darab hasz- nált, de teljesen jókarban lévő, üzembépes, vízesőves 85—110 m fűtőfelületű 10—12 légkör- nyomásra engedélyezett gőz- kazánt. Részletes ajánlatokat kazánkönyvmásolat beküldé- sével kér a Meggyesfalvi Gőz- téglá és Cserépgyár Rt., Târgu-Mureş.

14701

Kék mákot veszünk na- gyobb tételben. Hansa Ro- mana Comerciale S. A., Cluj.

Állást nyer

Keresek főzőkészítőnőt, ki önállóan dolgozik. Cím: 14689. szám alatt a brassói kiadó- ban.

Keresek állás nélküli diplo- más, izraelita tanítónőt, aki 13 éves liceumista leánya, 9 éves fiu otthoni tanításában segítene, román, német, ma- gyar tudással. „Otthont talál” jelígre a brassói kiadóba.

Vegyes

Gyakorlati román, magyar, német, gyorsírási (stenografika), román nyelv és helyesírás, gépirástanítás, másolási, for- dítási tanfolyam nyílik meg Szent János-utca 27. alatt, dr. Dénes ügyvéd vezetése mel- lett 1934. szeptember 17-től. Információk a szokásos irodai órákban. 14770

BIRI NENI szakácskönyve egyetlen háztartásban sem nélkülözhető. Ára köve 100 LEJ. Megrendelhető a Bras- sói Lapok Könyvosztályától Brassó, Kapu-utca 56—58, az udvarban.

A HAZICUKRASZAI KEZ- KÖNYVE. Krbekné kitűnő munkája alapján a legegyszer- rűbb és a legkülönlegesebb tészta-akat mindenki házilag ké- szítheti. A legjobb cukrászda otthon negyedannyi költséggel Ára félváson kötésben 40 lej. Kapható a Brassói Lapok könyvosztályában, Brassó,

Perfekt gépirónőt keresünk

néhány heti kisegítő munkára Gyors- írók előnyben Brassói Lapok kiadó- hivatala Brassó

1935-ös télkabát-

kosztüm- és ruha-divatlapjaink meg- érkeztek!

„MARGARET” DIVATSZALON,
Brassó, Virágsor 10 L Em (Luther sörház).

SOLTÉSZ JÓZSEF: CSALÁDI- ÉS WEEKEND-HÁZAK

Anyagismertetés, építkezések végre- hajítása, modern építőanyagok, tervrajzok, költség-ések stb.

Ára 60— lej.

REICH BÉLA:

KERTES HÁZ

Hogyan építsünk kertes házat és hogyan rendezzük be házi kertünket? Szám- talan kislakásos családi kertes ház terve, 46 szöveg közötti ábrával.

Ára 98— lej.

Kapható és postán is megrendelhető a
BRASSÓI LAPOK
KÖNYVOSZTÁLYÁBAN

Felölsszerkesztő: Kocsis Béla

Kiadó, lap- és nyomdatulajdonos: Lap- és könyvkiadó R.-T. Brassó.